

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2022. december 5.
(OR. en)

15648/22

VISA 200
COEST 883
COWEB 174
MIGR 400
FRONT 456
ASIM 105
COMIX 596

FEDŐLAP

Küldi:	az Európai Bizottság főtitkára részéről Martine DEPREZ igazgató
Az átvétel dátuma:	2022. december 5.
Címzett:	Thérèse BLANCHET, az Európai Unió Tanácsának főtitkára
Előző dok. sz.:	11156/21
Biz. dok. sz.:	COM(2022) 715 final
Tárgy:	A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK ÖTÖDIK JELENTÉS A VÍZUMMENTESSÉG-FELFÜGGESZTÉSI MECHANIZMUS KERETÉBEN

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a COM(2022) 715 final számú dokumentumot.

Melléklet: COM(2022) 715 final

Brüsszel, 2022.12.5.
COM(2022) 715 final

**A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK
ÖTÖDIK JELENTÉS A VÍZUMMENTESSÉG-FELFÜGGESZTÉSI MECHANIZMUS
KERETÉBEN**

{SWD(2022) 405 final}

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	2
I. Albánia.....	3
II. Bosznia-Hercegovina	9
III. Montenegró.....	14
IV. Észak-Macedónia	20
V. Szerbia.....	25
VI. Grúzia	30
VII. Moldovai Köztársaság	36
VIII. Ukrajna	42
Következtetések.....	48

Bevezetés

A vízumliberalizáció továbbra is hatékony eszköze az emberek közötti kapcsolatok elősegítésének, valamint a Nyugat-Balkánon és a keleti partnerországokban a jogérvényesülés, a biztonság és az alapvető szabadságok területén zajló reformok támogatásának.

A vízumrendelet¹ 8. cikkének (4) bekezdése előírja a Bizottság számára, hogy biztosítsa a vízummentességi követelmények folyamatos teljesítésének megfelelő nyomon követését azon országok esetében, amelyek állampolgárai a vízumliberalizációs párbeszéd sikeres lezárását követően mentesülnek a vízumkötelezettség alól az EU területére való utazásuk esetén. E célból a Bizottság 2017 óta négy jelentést fogadott el a vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus² keretében, amelyek a vízummentességet élvező nyugat-balkáni országokra (Albánia, Bosznia-Hercegovina, Montenegró, Észak-Macedónia és Szerbia) és a keleti partnerség vízummentességet élvező országaira (Grúzia, Moldova és Ukrajna) terjednek ki.

A vízummentességet élvező nyugat-balkáni partnerek és Moldova esetében – amelyek állampolgárai több mint 7 éve vízum nélkül utazhatnak (azaz vízummentességet élveznek) – ez a jelentés a korábbi bizottsági jelentésekben foglalt ajánlások teljesítésére összpontosít, és már nem nyújt teljes körű tájékoztatást a vízumliberalizációs követelmények folyamatos teljesítéséről. A vízummentességet élvező nyugat-balkáni országokra vonatkozó követelményekkel kapcsolatos szempontokat továbbra is a bővítési folyamattal összefüggésben, a 23. fejezet (Igazságszolgáltatás és alapvető jogok) és a 24. fejezet (Bel- és igazságügy) keretében értékelik, és azokról a Bizottság éves bővítési csomagjában³ számolnak be. Grúzia és Ukrajna esetében, amelyek kevesebb mint 7 éve élveznek vízummentességet, a jelentés a vízumliberalizációs követelmények folyamatos teljesítését is értékeli.

Ez az ötödik jelentés a 2021-ben (a migráció, a menekültügy, a visszafogadás, az igazságügyi együttműködés, a közrend és a közbiztonság terén) hozott intézkedéseket értékeli, és 2022-re vonatkozó frissítéseket is tartalmaz, amennyiben úgy tekinthető, hogy azok jelentős hatást gyakorolnak az ajánlásokra. Beszámol továbbá az EU-val és a tagállamokkal folytatott operatív együttműködésről⁴, és áttekintést nyújt a migrációs tendenciákról⁵ az Eurostat 2021. statisztikai évre vonatkozó adatai alapján, beleértve a 2020-hoz képest bekövetkezett változásokat is.

A jelentés valamennyi érintett ország, az Európai Külügyi Szolgálat, az érintett uniós bel- és igazságügyi ügynökségek⁶ és a tagállamok hozzájárulásaira is épít. A jelentést bizottsági szolgálati

¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1806 rendelete (2018. november 14.) a külső határok átlépésekor vízumkötelezettség alá eső, illetve az e kötelezettség alól mentes harmadik országbeli állampolgárok országainak felsorolásáról, HL L 303., 2018.11.28., 39. o.

² COM(2017) 815 final (első jelentés); COM(2018) 856 final (második jelentés); COM(2020) 325 final (harmadik jelentés); COM(2021) 602 final (negyedik jelentés).

³ A 2022. évi csomagot 2022. október 12-én fogadták el.

⁴ E jelentésben a „tagállamok” kifejezés az (EU) 2018/1806 rendeletet (a továbbiakban: vízumrendelet) alkalmazó tagállamokra, azaz Írország kivételével valamennyi jelenlegi tagállamra, valamint a schengeni társult országokra utal.

⁵ Míg a migrációval kapcsolatos vízumliberalizációs követelmények az érintett harmadik országok migrációs politikáinak kezelésére korlátozódnak, a migrációs tendenciákról szóló szakasz a tagállamokba irányuló irreguláris migrációval, a tagállamok által megtagadott beléptetésekkel, valamint a jelentésben szereplő országok állampolgárai által a tagállamokban benyújtott, nemzetközi védelem iránti kérelmekkel foglalkozik.

⁶ Az Európai Unió Menekültügyi Ügynöksége (EUAA), az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex), az Európai Unió Büntető Igazságügyi Együttműködési Ügynöksége (Eurojust) és a Bűnüldözési Együttműködés Európai Uniói Ügynöksége (Europol). Az Europol hozzájárulása a tagállamok és a partnerországok által a *European Union serious and organised crime threat assessment, A corrupting influence: the infiltration and undermining of Europe's economy and society by organised* [Az Európai Unió súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettségének

munkadokumentum is kíséri, amely további információkat nyújt a partnerországok által az EU-val együttműködésben és a tagállamokkal folytatott kétoldalú együttműködés keretében hozott intézkedésekről.

I. Albánia

1. Migráció, menekültügy és visszafogadás

1.1. A migráció, a menekültügy, valamint a visszafogadással kapcsolatos együttműködés területén hozott intézkedések

Albánia 2021-ben folytatta az intézkedések meghozatalát a határigazgatás, a migrációkezelés és a menekültügy területén. A tagállamok általában véve jó együttműködésről számolnak be Albániával a migráció és a határigazgatás, valamint a visszaküldések és az uniós visszafogadási megállapodás feltételeinek való megfelelés terén. Erről a jó együttműködésről a visszafogadási vegyes bizottság 2022 februárjában tartott ülésén is beszámoltak.

2021-ben Albánia a következő tagállamokkal működött együtt a migráció és a határigazgatás terén: Belgium, Németország, Franciaország, Horvátország és Hollandia. Albánia szoros együttműködést folytat az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökséggel, és 2021-ben elsőként vett részt a Frontex által vezetett visszaküldési műveletben. A Frontex összekötő tisztviselője jelen van az országban. 2022 végéig folytatódik az Európai Unió Menekültügyi Ügynökségével⁷ való együttműködésre vonatkozó ütemterv végrehajtása.

A Bizottság *a vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készült negyedik jelentésben* a következő ajánlásokat fogalmazta meg.

a) Folytatni kell az együttműködést az albán állampolgárok által benyújtott, menedékjog iránti megalapozatlan kérelmek által leginkább érintett tagállamokkal.

Albánia továbbra is fellépett a polgárai által benyújtott, menedékjog iránti megalapozatlan kérelmek problémájának kezelése érdekében azáltal, hogy megerősítette az együttműködést és az információcserét a tagállamokkal, különösen azokkal, amelyeket ez a probléma a leginkább érint. Ez magában foglalta többek között a vízummentességi rendszerrel való visszaélések megelőzését célzó figyelemfelkeltő kampányok végrehajtásában való együttműködést, valamint a Frontexszel és a tagállamokkal, például Franciaországgal, Németországgal, Belgiummal és Olaszországgal közösen végrehajtott visszaküldési műveletek intenzívebbé tételét. Emellett folyamatban van két cselekvési terv végrehajtása az Olaszországban tartózkodó, kísérő nélküli albán kiskorúak és a franciaországi albán menedékkérők kérdésének kezelésére.

Az albán állami rendőrség folytatta a kiléptetési ellenőrzéseknek és a külföldre utazó kiskorúak ellenőrzésének a megerősítésére irányuló intézkedések végrehajtását, és e célból tájékoztató füzeteket osztottak ki a határátkelőhelyeken.

értékelése, Korrumpáló befolyás: a szervezett bűnözés beszivárog az európai gazdaságba és társadalomba és aláássa azt – az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg] című 2021. évi jelentéshez nyújtott információkon alapul.

⁷ Az aláírás időpontjában: Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal (EASO).

b) Fokozni kell az együttműködést az Európai Multidiszciplináris Platform a Bűnügyi Fenyegetettség Ellen (EMPACT) jogellenes beutazáshoz és tartózkodáshoz történő segítségnyújtással kapcsolatos operatív cselekvési tervében foglalt tevékenységekben.

2021-ben Albánia több, az EMPACT program által szervezett közös akciónapi tevékenységben is részt vett, amelyek középpontjában az irreguláris migráció állt, különösen a következők: i. illegális migráció a határátkelőhelyeken, ii. zöld és kék határok, iii. az illegális migráció, az emberkereskedelem és az okmányhamisítás megkönnyítése, iv. az INTERPOL adatbázisainak felhasználása egyrészt azon irreguláris migránsok azonosítására, akik gyaníthatóan külföldi terrorista harcosoknak minősülnek, másrészt a szexuális kizsákmányolás, koldulás és bűncselekményben való részvétel céljából folytatott emberkereskedelem elleni küzdelemre. 2020 áprilisában nemzeti EMPACT-koordinátort is kineveztek.

c) A vízummentességi rendszerről szóló tájékoztató kampányokat a releváns migránsprofilokhoz kell igazítani, ideértve a veszélyeztetett csoportokat, a tartózkodás engedélyezett időtartamát túllépő személyeket (túltartózkodás) és a menedékjog iránti megalapozatlan kérelmeket benyújtó személyeket.

Albánia belügyminisztériuma szorosan együttműködött az uniós ügynökségekkel, például a Frontexszel és az Europollal, a tagállamokkal és azok nemzeti fejlesztési ügynökségeivel, valamint olyan nemzetközi szervezetekkel, mint az IOM, az UNHCR és az EBESZ a figyelemfelkeltő kampányok végrehajtása, az önkéntes visszatérés előmozdítása, valamint a visszatérő albánok visszailleszkedésben való támogatása terén.

d) Biztosítani kell Albánia vízumpolitikájának a vízumköteles harmadik országok uniós jegyzékéhez való további hozzáigazítását, különösen azon harmadik országok tekintetében, amelyek irreguláris migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentenek az EU számára⁸..

Albánia nem tett lépéseket annak érdekében, hogy vízumpolitikáját még jobban összehangolja a vízumköteles harmadik országok uniós jegyzékével⁹. Sőt, 2021-ben és 2022 elején tovább távolodott az ajánlott összehangolástól.

Több harmadik ország – így Azerbajdzsán, Belarusz, Guyana, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Örményország és Törökország – állampolgárai már 2021 előtt is vízummentességet élveztek Albániában. Albánia szezonálisan (májustól szeptemberig) megszüntette a vízumkötelezettséget Bahrein, Katar, Omán, Oroszország, Szaúd-Arábia és Thaiföld állampolgárai tekintetében. Ezen országok állampolgárainak vízummal kell rendelkezniük az EU-ba való belépéshez. A vízumkötelezettség szezonális feloldása nincs összhangban az uniós vízumpolitikával. 2021-ben Albánia felvette Egyiptomot és Indiát a szezonális vízummentességet élvező országok jegyzékébe. 2022. december 2-án Albánia arról tájékoztatta a Bizottságot, hogy az idegenforgalmi célból utazó egyiptomi állampolgárok szezonális vízummentessége szeptember 30-án lejárt, és azt az uniós vízumpolitikához való igazodás érdekében nem fogják meghosszabbítani. Az ország továbbá úgy határozott, hogy állandó vízummentességet biztosít azon külföldi állampolgárok számára, akik

⁸ E jelentés alkalmazásában kellően figyelembe kell venni, hogy egyes, az EU-ban vízumkötelezettség alá eső harmadik országokkal folyamatos az együttműködés vízumpolitikai kérdésekben, ideértve a vízummentességre, a vízumliberalizációs párbeszédre és a vízumkönnyítési megállapodásokra vonatkozó javaslatokat is.

⁹ Az (EU) 2018/1806 rendelet I. melléklete.

érvényes tartózkodási engedéllyel rendelkeznek az Egyesült Arab Emírségekben. Bár ezt a határozatot bizonyos korlátozások (pl. a tartózkodási engedélynek 10 évre kell szólnia) bevezetésével módosították, a mentességet nem vonták vissza. Ez a meghosszabbítás nincs összhangban az uniós vízumpolitikával, és többen vissza is éltek vele, mivel néhány, az Egyesült Arab Emírségek tartózkodási engedélyével rendelkező külföldi állampolgár nem tért vissza az Egyesült Arab Emírségekbe, hanem megszökött, az EU-ba történő belépés valószínű szándékával. Emellett 2022 áprilisában a Bahrein, India, Katar, Omán, Szaúd-Arábia és Thaiföld számára biztosított szezonális vízummentes beutazási időszakot az év végéig meghosszabbították. 2022. december 2-án Albánia arról tájékoztatta a Bizottságot, hogy az idegenforgalmi célból utazó indiai állampolgárok december 31-én lejáró szezonális vízummentességét nem fogják meghosszabbítani.

El kell kerülni a vízumköteles országok uniós jegyzékétől való további eltérést. Albániának gondoskodnia kell arról, hogy előrehaladást érjen el politikájának az uniós jegyzékkel való összehangolása terén, különös tekintettel az irreguláris migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentő harmadik országokra. Ez az EU és Albánia közötti folytatódó párbeszéd fontos témája lesz. A vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében és a vízumrendelet 8. cikkével összhangban a Bizottság továbbra is figyelemmel kíséri és értékeli Albániának az uniós vízumpolitikához való igazodás érdekében tett intézkedéseit.

1.2. Az irreguláris migráció, a nemzetközi védelem iránti kérelmek, a visszaküldések és a visszafogadás alakulásának nyomon követése

Az albán állampolgárok által az uniós tagállamokban benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelmek (vagy menedéjközi iránti kérelmek) 10 száma 2020 és 2021 között 63 %-kal nőtt; 2021-ben 11 300 kérelmet nyújtottak be. Az elismerő menekültügyi határozatok aránya¹¹ a 2020. évi 5 %-ról 2021-ben 9 %-ra emelkedett.

2021-ben a tagállamok 1 160 szabálytalan határátlépésről számoltak be, ami 19 %-kal kevesebb, mint 2020-ban (1 429), azon albán állampolgárok száma pedig, akikről megállapították, hogy jogellenesen tartózkodnak a tagállamokban, 21 %-kal nőtt az előző évhez képest (a 2020. évi 30 870 főről 2021-ben 37 305 főre). 2021-ben 39 %-kal (a 2020. évi 13 315-ről 2021-ben 18 565-re) nőtt azon albán állampolgárok száma, akiknek megtagadták a tagállamokba való beléptetését.

A 2020-ban meghozott kiutasítási határozatok száma (23 150) 2021-ben enyhe mértékben, 5 %-kal csökkent (22 025). 2021-ben 9 415 albán állampolgár visszaküldéséről számoltak be, szemben a 2020. évi 10 190 fővel (8 %-os csökkenés).

2. Igazságügyi együttműködés, közrend és biztonság

2021-ben tovább folytak az erőfeszítések az igazságügyi együttműködés, a közrend és a biztonság területén. A tagállamok általában véve arról számoltak be, hogy jó az együttműködés Albániával a

¹⁰ A fogalommeghatározást lásd: https://home-affairs.ec.europa.eu/pages/glossary/application-international-protection_en

¹¹ E jelentés alkalmazásában az elismerő menekültügyi határozatok aránya az első fokon hozott valamennyi pozitív határozatnak (ideértve a genfi védelmet, a kiegészítő védelmet és a humanitárius okból megadott menekült jogállást) az első fokon hozott határozatok teljes számához viszonyított arányként kerül kiszámításra. A fogalommeghatározást lásd: https://home-affairs.ec.europa.eu/pages/glossary/recognition-rate-procedures-international-protection_en

biztonság területén. Albánia folytatta az együttműködést az Europollal, az Eurojusttal és a tagállamokkal, köztük Csehországgal, Németországgal, Franciaországgal, Hollandiával és Svédországgal. Az Eurojusttal kötött együttműködési megállapodás 2019-es hatálybalépését követően hivatalba lépett az Eurojusthoz delegált albán összekötő ügyész 2021 januárjában, és októberben hivatalosan megnyitották az Eurojusthoz delegált albán összekötő ügyész hivatalát. 2021-ben Albánia öt új közös nyomozócsoportokról szóló megállapodást írt alá az Eurojust által támogatott ügyekben.

A Bizottság a *vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készült negyedik jelentésben* a következő ajánlásokat fogalmazta meg.

a) További előrelépést kell elérni abban a tekintetben, hogy a korrupciós ügyek, valamint a korrupciós bűncselekményekből származó vagyon lefoglalása, elkobása és visszaszerzése terén meggyőző eredményeket tudjanak felmutatni.

Albánia előrelépést tett a szervezett bűnözés és a korrupció, valamint a tiltott kereskedelem elleni küzdelem terén. 2021-ben Albánia arról számolt be, hogy 2020-hoz képest nőtt (18 %-kal) a rendőrségi műveletek száma. Továbbá 2021-ben az előző évhez képest több bűnözői csoportot számoltak fel és több bűncselekményből származó vagyoni eszközt foglaltak le, amelyek értéke 2020-hoz képest több mint kétszeresére nőtt. A kábítószeres lefoglalása terén is növekedés volt tapasztalható 2021-ben az előző évhez képest.

Albánia továbbra is erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy javítsa a korrupció elleni küzdelemmel kapcsolatos nyomozások, büntetőeljárások és ítélethozatal terén elért eredményeit. Ugyanakkor továbbra is több politikai akaratra, valamint strukturáltabb és következetesebb erőfeszítésre van szükség, többek között a megfelelő erőforrások, eszközök és készségek biztosítása terén. 2021-ben 440 korrupciós ügy került bíróság – ebből 31 a Különleges Ügyészség – elé. Korrupciós bűncselekményekkel vádolt személyekkel szemben első fokon 235 ügyben hoztak jogerős ítéletet, fellebbviteli és legfelső szinten pedig 99 ügyben. 2021-ben összesen 3 351 ügyet vontak büntetőeljárás alá.

Albánia továbbra is törekedett arra, hogy a szervezett bűnözés elleni küzdelem terén meggyőző eredményeket érjen el. 2021-ben 41 új ügyet vontak büntetőeljárás alá (a 2020. évi 22-höz képest), 14 ügyben történt vádemelés strukturált bűnözői csoport ellen (2020-ban 15 ügyben), és 19 ügyet zártak le 75 személlyel szemben, akik esetében fellebbviteli szinten jogerős ítélet született (a 2020. évi 13-hoz képest).

A tiltott kereskedelem elleni küzdelem terén nőtt a végrehajtott rendőrségi műveletek száma. Albánia hét műveletet is végrehajtott nemzetközi partnerekkel, többek között az EMPACT közös akciónapjai keretében.

A pénzmosás elleni küzdelem terén Albánia a Pénzügyi Akció Munkacsoport cselekvési terve keretében továbbutalásokról, nyomozásokról, büntetőeljárásokról, vagyoni eszközök lefoglalásáról és elkobzásáról, a konfliktus sújtotta országokból visszatérő polgárok közösségi médiában történő nyomon követéséről, valamint a Központi Nyomozó Igazgatóság által elért eredményekről számolt be. Albánia azonban a 2022. februári határidőig nem fejezte be e cselekvési terv végrehajtását.

A Parlament 2021 decemberében elfogadta a pénzmosás elleni törvény azon módosításait, amelyek célja a pénzmosás elleni negyedik és ötödik uniós irányelvvel való összhang megteremtése. Emellett 2021-ben Albánia a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás megelőzését célzó intézkedéseinek

részeként törvényt fogadott el a bankszámlák központi nyilvántartásáról. Továbbá 2020-ban törvényt fogadtak el a tényleges tulajdonosi nyilvántartás létrehozásáról. 2021 februárjában megkezdődött a nyilvántartásnak a kötelezett szolgáltatókra vonatkozó információkkal történő feltöltése, és a feltöltés mára nagyrészt megtörtént.

b) Tovább kell fejleszteni a párhuzamos pénzügyi nyomozások szisztematikus alkalmazását, valamint fokozni kell a részvételt a régió országaival és a tagállamokkal folytatott, összehangolt vagy közös nyomozásokban és büntetőeljárásokban.

Albánia folytatta az együttműködést a régió országaival és a tagállamokkal. Ez főként a rendőrségi és igazságügyi információknak a kábítószerekkel, a tiltott kereskedelemmel, a pénzmosással, a gazdasági és pénzügyi bűncselekményekkel, a kiberbűnözéssel és a súlyos bűncselekményekkel kapcsolatos bűncselekmények kivizsgálása során történő cseréjének formájában történt. Az információcsere elsősorban az INTERPOL-on, az Europolon, az Eurojuston és a CARIN-hálózaton keresztül zajlott. Albánia arról számolt be, hogy 2020-hoz képest nőtt a szervezett bűnözés ellen küzdő nemzetközi partnerekkel együttműködésben indított rendőrségi műveletek, büntetőeljárások és közös nyomozócsoportok száma.

2021-ben 8 közös nyomozócsoport működött albán partnerek bevonásával (2020-ban 4), és ennek eredményeképp 30 közös operatív találkozóra került sor. Albánia rendőrségi összekötő tisztviselővel rendelkezik az Europolnál, és egy másodikat tervez kiküldeni. Az ország továbbra is aktívan részt vett az EMPACT azon közös akciónapjaiban, melyek célja a tűzfegyverek tiltott kereskedelme, a migráncsempészség, a kábítószer-kereskedelem, a gépjárművekkel kapcsolatos bűncselekmények, az emberkereskedelem és az okmányhamisítás elleni együttműködés előmozdítása. 2021-ben az albán hatóságok kérésére az Eurojusthoz rendelt albán összekötő iroda 21 ügyet vett nyilvántartásba, amelyek közül 16-ot lezártak. Az illetékes tagállami hatóságok kérésére 30 új ügyet nyitottak meg az albán összekötő hivatalnál. Öt új megállapodást kötöttek közös nyomozócsoportok felállításáról. A büntetőügyekben a külföldi joghatóságokkal folytatott igazságügyi együttműködésről szóló törvény 2021 júliusában elfogadott módosításai hasznosnak bizonyultak a közös nyomozócsoportok létrehozásában, de további erőfeszítésekre lesz szükség a nemzeti jogszabályoknak az uniós vívmányokkal való összehangolásához. A kormány nyilvános konzultáció céljából törvénytervezetet terjesztett elő az önkéntes vagyonnyilatkozatot tevő állampolgárok adó- és büntetőjogi amnesztiájáról. Ezzel a kérdéssel a Bizottság Albániáról szóló 2022. évi jelentése is foglalkozik.

A Korrupció és Szervezett Bűnözés Elleni Különleges Ügyészség büntetőeljárásokat és párhuzamos pénzügyi nyomozásokat folytatott több olyan nagy horderejű ügyben, amely politikusokat, valamint albán intézmények, az igazságszolgáltatás és a helyi hatóságok tisztviselőit és az üzleti szektor tagjait érintik.

c) További előrehaladást kell elérni a Nyugat-Balkán terrorizmus elleni küzdelmére irányuló közös cselekvési terv végrehajtása terén.

A terrorizmus elleni küzdelem terén Albánia továbbra is jó eredményeket ért el a terrorizmus elleni küzdelemről szóló, a Nyugat-Balkánra vonatkozó 2018. évi közös cselekvési tervben meghatározott öt célkitűzés, valamint a Bizottsággal 2019-ben aláírt kétoldalú megállapodásban foglalt intézkedések végrehajtásában. 2021 júniusáig valamennyi terrorizmussal kapcsolatos és pénzügyi bűncselekmény a Korrupció és Szervezett Bűnözés Elleni Különleges Ügyészség hatáskörébe tartozott. A visszatérőkkel kapcsolatos nemzetközi együttműködés és információcsere továbbra is kielégítő.

Jó az együttműködés a pénzügyi információs egységgel is a cselekvési terv intézkedéseinek a Pénzügyi Akció Munkacsoport, valamint a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni intézkedések értékelését vizsgáló szakértői bizottság (Moneyval) ajánlásaival összhangban történő végrehajtása terén.

A terrorizmusfinanszírozási nyomozó egység 2021-ben hat képzésen vett részt, amelyeket többek között az OCSE, az UNODC és a CEPOL szervezett.

d) Tartózkodni kell attól, hogy az új állampolgársági törvény alapján befektetői állampolgársági programot fogadjon el.

A Bizottság 2019-ben¹² kifejezett aggályai ellenére 2020 júliusa óta Albánia rendelkezik olyan jogszabályokkal, amelyek lehetővé teszik egy „befektetői állampolgársági rendszer” (ún. „arany útlevelek”) létrehozását. A Különleges Állampolgársági Programok Ügynöksége közös munkacsoportot hozott létre, hogy megvalósíthatósági tanulmányt készítsen a program jövőbeli végrehajtásáról. 2022-ben a kormány határozatot fogadott el, amely jogalapot teremt a Belügyminisztérium számára ahhoz, hogy köz- és magánszféra közötti partnerségi eljárást indítson az állampolgársági programok végrehajtása érdekében.

A befektetői állampolgársági program létrehozása ellentétes lenne *a vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készült negyedik jelentésben* és a 2021. évi bővítési csomagban¹³ megfogalmazott ajánlásokkal. A befektetői állampolgársági program felhasználható a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumokra vonatkozó uniós eljárás, valamint az ezen eljárás részét képező, az egyéni migrációs és biztonsági kockázatokra vonatkozó mélyreható értékelés megkerülésére, ideértve a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzését célzó intézkedések esetleges kijátszását is. Ez az Albániával kötött vízummentességi megállapodás¹⁴ kapcsán komoly aggodalomra ad okot az EU számára. A Bizottság úgy véli, hogy amennyiben az ilyen rendszerek fokozott kockázatot jelentenek a tagállamok belső biztonságára és közrendjére nézve, a vízummentesség felfüggeszthető¹⁵.

3. Ajánlások Albánia számára

Albánia intézkedéseket hozott a legtöbb korábbi bizottsági ajánlás teljesítése érdekében. Az ország azonban az ajánlásokkal ellentétes intézkedéseket is hozott vízumpolitikájának összehangolása és befektetői állampolgársági rendszere tekintetében. Ezért további előrelépésre van szükség, és az alábbi kérdésekkel kell foglalkozni.

¹² Az állampolgárságról szóló törvénytervezet albán parlament általi vizsgálatát megelőzően *a vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készült harmadik jelentés* emlékeztetett arra, hogy 2019 októberében a Bizottság levelet intézett az albán kormányhoz, amelyben felvilágosítást kért e tekintetben, és figyelmeztette az albán kormányt egy ilyen rendszer bevezetésének eredendő kockázataira és lehetséges következményeire.

¹³ SWD(2021) 289 final.

¹⁴ E kockázatok a befektetői állampolgársági programok és a befektetői letelepedési programok terén az Ukrajna elleni orosz invázióval összefüggésben teendő azonnali lépésekről szóló 2022. március 28-i bizottsági ajánlás is hangsúlyozta, C(2022) 2028. Emellett az Európai Parlament 2022. március 9-i állásfoglalásában azt javasolta, hogy a befektetői állampolgársági programok megszüntetését vegyék fel az uniós tagsági kritériumok közé (2021/2026(INL)).

¹⁵ Ezzel kapcsolatban lásd: A Tanács (EU) 2022/366 határozata (2022. március 3.) az Európai Unió és a Vanuatu-i Köztársaság közötti, a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumok alóli mentességről szóló megállapodás alkalmazásának részleges felfüggesztéséről (HL L 69., 2022.3.4., 105. o.).

- a) Kiemelt feladatként össze kell hangolni Albánia vízumpolitikáját a vízumköteles harmadik országok uniós jegyzékével, különösen azon harmadik országok tekintetében, amelyek irreguláris migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentenek az EU számára.
- b) Tartózkodni kell a befektetői állampolgársági program végrehajtásától, és az állampolgárságról szóló törvény módosításával hatályon kívül kell helyezni az ilyen programok jogalapját.
- c) Folytatni kell az albán állampolgárok által benyújtott, menedékjog iránti megalapozatlan kérelmek által leginkább érintett tagállamokkal való együttműködést, valamint a vízummentességről szóló tájékoztató kampányok végrehajtását; e kampányokat a releváns migránsprofilokhoz kell igazítani, beleértve a veszélyeztetett csoportokat, azokat, akik a beutazási engedély időtartamát túllépve maradnak az országban (túltartózkodás), a visszatérésre kötelezetteket és a menedékjog iránti megalapozatlan kérelmeket benyújtókat.
- d) Tovább kell erősíteni a korrupció, a szervezett bűnözés, a tiltott kereskedelem, a terrorizmus és a pénzmosás megelőzését és az ellenük folytatott küzdelmet az alábbiak révén: i. Albánia EMPACT-ban való részvételének fokozása, ii. további lépések annak érdekében, hogy a korrupciós és a szervezett bűnözési ügyek, valamint az ilyen bűncselekményekből származó vagyron lefoglalása, elkobzása és visszaszerzése terén Montenegró meggyőző eredményeket tudjon felmutatni, iii. a Pénzügyi Akció Munkacsoport cselekvési tervében fennmaradó valamennyi kérdés kezelése.
- e) További előrehaladást kell elérni a Nyugat-Balkán terrorizmus elleni küzdelmére irányuló közös cselekvési terv keretében elfogadott kétoldalú megállapodás végrehajtása terén.

II. Bosznia-Hercegovina

1. Migráció, menekültügy és visszafogadás

1.1. A migráció, a menekültügy, valamint a visszafogadással kapcsolatos együttműködés területén hozott intézkedések

A Bizottság a *vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készült negyedik jelentésben* a következő ajánlásokat fogalmazta meg.

a) Javítani kell a határigazgatási és migrációkezelési kapacitás koordinációját minden szinten, különösen a menekültügyi rendszer működésének és a migránsokra vonatkozó megfelelő befogadókapacitásnak a biztosítása révén; meg kell tenni a szükséges lépéseket a Frontexszel kötendő, jogállásról szóló megállapodás aláírása érdekében.

Bosznia-Hercegovina a 2019–2023-as időszakra szóló integrált határigazgatási stratégiát és cselekvési tervet hajt végre. Elfogadásra vár a 2021 és 2025 közötti időszakra szóló, migrációra és a menekültügyre vonatkozó stratégia és cselekvési terv.

A tagállamok és a Frontex arról számoltak be, hogy jó együttműködést folytatnak Bosznia-Hercegovinával a visszafogadás területén, és az uniós visszafogadási megállapodás végrehajtása kielégítő, amint az a visszafogadási vegyes bizottság 2021. decemberi ülésén is elhangzott. Több tagállam (Ausztria, Horvátország, Franciaország, Németország, Olaszország és Hollandia) számolt be a határigazgatás és a migrációkezelés terén folytatott együttműködésről, mivel felszerelést és képzést biztosítottak az érintett bosznia-hercegovinai hatóságoknak. Ezenfelül az ország a korlátozott

erőforrások ellenére végrehajtja a visszatérők visszailleszkedésére irányuló, a 2020–2023-as időszakra szóló stratégiát.

Erőfeszítéseket tettek a koordináció javítására a fent említett stratégia, az integrált határigazgatásra vonatkozó 2019–2023-as cselekvési terv, valamint a Biztonsági Minisztérium keretében létrehozott munkacsoport rendszeres ülései révén. Konkrét eredményt azonban csak korlátozott mértékben sikerült elérni. A Biztonsági Minisztérium tovább fokozta a migrációkezelés javítására irányuló erőfeszítéseit, és általánosságban javultak a helyi önkormányzatokkal fenntartott kapcsolatok. Bosznia-Hercegovina még mindig nem vállalt teljes körű felelősséget a migrációkezelésért és valamennyi befogadóállomásért. Méltányosabb tehermegosztásra van szükség valamennyi entitás és kanton között, valamint az állami hatóságok részéről teljes körű felelősségvállalásra a migrációkezelés terén. A migráció kezelésére csak korlátozott állami finanszírozás áll rendelkezésre, ami azt is befolyásolja, hogy az állam mennyire tud eredményes szakpolitikát kialakítani. Bosznia-Hercegovina továbbra is fontos tranzitország az EU-ba irreguláris áramlások és migráncscsempészás nyugat-balkáni útvonalán.

A 2021. és 2022. évi bővítési csomagokban foglaltak szerint továbbra is komoly akadályok állnak a menekültügyi eljárásokhoz való tényleges hozzáférés biztosítása előtt. Javítani kell a menekültügyi jogszabályok végrehajtását, különösen a menedékkérőkre vonatkozó eljárási garanciák szisztematikus tiszteletben tartásának biztosítása érdekében. Javítani kell a menekültügyi eljárásokhoz való hozzáférést a kérelmek gyorsabb és hatékony feldolgozásának biztosítása érdekében. 2020 decemberében Bosznia-Hercegovina elfogadta az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatallal (jelenleg az Európai Unió Menekültügyi Ügynökségével (EUAA)) a menekültügyi és befogadási rendszereknek a közös európai menekültügyi rendszerrel és az uniós normákkal összhangban történő megerősítése érdekében folytatott együttműködésre vonatkozó 2020–2021-es ütemtervet. Az EUAA-val folytatott együttműködésnek folytatódnia kell és intenzívebbé kell válnia. A 2021–2025-ös időszakra szóló migrációs és menekültügyi stratégia és cselekvési terv elfogadása és végrehajtása várhatóan jelentős mértékben hozzá fog járulni a menekültügyi politika javításához. Többet kell tenni a menedékjoghoz való hatékony hozzáférés, hatékony eljárások, valamint a hatóságok közötti együttműködés és koordináció biztosítása érdekében.

2021-ben a Bosznia-Hercegovinába szabálytalanul belépők száma (15 812) hasonló volt, mint 2020-ban, és jóval alacsonyabb volt, mint 2018-ban és 2019-ben¹⁶. 2021 novemberében befogadó állomást nyitottak meg a Bihać (Una-Sana kanton) közelében található Lipában, amely 1 500 fő befogadására képes. 2021 végére a nemzeti befogadási rendszerben rendelkezésre álló helyek mintegy egyharmada volt betöltve (6 050-ből 2 162). A szálláshely-kapacitás továbbra is Una-Sana és Szarajevó kantonokban koncentrálódik, és a szervezetek és kantonok között nem oszlik meg méltányosan.

Bosznia-Hercegovina még nem írta alá az EU-val a jogállásról szóló megállapodást, amely lehetővé tenné az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség számára, hogy készenléti alakulatát az ország uniós határán bevetesse, hogy a határrendőrséggel együtt operatív tevékenységeket végezzen.

¹⁶ Bár a 2022-re vonatkozó hivatalos adatok még nem állnak rendelkezésre, vannak arra utaló jelek, hogy 2022 első hat hónapjában nőtt a Bosznia-Hercegovinába szabálytalanul belépők száma.

b) Biztosítani kell Bosznia-Hercegovina vízumpolitikájának a vízumköteles harmadik országok uniós jegyzékéhez való további hozzáigazítását, különösen azon harmadik országok tekintetében, amelyek irreguláris migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentenek az EU számára.

Bosznia-Hercegovina 2021-ben nem hozott intézkedést az ország vízumpolitikájának az uniós vízumpolitikával történő további összehangolása érdekében. Több harmadik ország – így Azerbajdzsán, Bahrein, Kína, Kuvait, Omán, Katar, Oroszország és Törökország – állampolgárai vízummentességet élveztek Bosznia-Hercegovinában. Ezen országok állampolgárainak vízummal kell rendelkezniük az EU-ba való belépéshez. El kell kerülni a vízumköteles országok uniós jegyzékétől való további eltérést. Bosznia-Hercegovinának biztosítania kell, hogy előrehaladást érjen el politikájának az uniós jegyzékkel való összehangolása terén, különös tekintettel az EU-ba irányuló irreguláris migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentő harmadik országokra. Ez az EU és Bosznia-Hercegovina közötti folytatódó párbeszéd fontos témája lesz. A vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében és a vízumrendelet 8. cikkével összhangban a Bizottság továbbra is figyelemmel kíséri és értékeli Bosznia-Hercegovinának az uniós vízumpolitikához való igazodás érdekében tett intézkedéseit.

1.2. Az irreguláris migráció, a nemzetközi védelem iránti kérelmek, a visszaküldések és a visszafogadás alakulásának nyomon követése

2021-ben bosznia-hercegovinai állampolgárok 2 695 nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtottak be a tagállamokban, 78 %-kal többet, mint 2020-ban (1 510). Az elismerő menekültügyi határozatok aránya a 2020. évi 4 %-ról 2021-ben 5 %-ra emelkedett.

A tagállamok arról számoltak be, hogy 2021-ben bosznia-hercegovinai állampolgárok részéről 17 szabálytalan határátlépés történt az EU külső határain, ami 2020-hoz képest (12 eset) 42 %-os növekedést jelent. 2021-ben 17 %-kal nőtt azon bosznia-hercegovinai állampolgárok száma, akikről megállapították, hogy jogellenesen tartózkodnak a tagállamokban; a 2020. évi 3 595-tel szemben 2021-ben 4 200 szabálytalan tartózkodást rögzítettek. A beléptetések megtagadásának száma 39 %-kal, a 2020. évi 8 145-ről 2021-ben 4 995-re csökkent.

2020-hoz képest 2021-ben nem sokat változott a bosznia-hercegovinai állampolgárokra vonatkozóan meghozott kiutasítási határozatok száma (2021-ben 2 740, míg 2020-ban 2 710, azaz 1 %-os csökkenés), valamint a ténylegesen visszatért személyek száma (2021-ben 900, míg 2020-ban 1 010, azaz 11 %-os csökkenés).

2. Igazságügyi együttműködés, közrend és biztonság

A 2021. évi bővítési csomagban foglaltak szerint a politikai szereplők igazságügyi reformok iránti elkötelezettségének hiánya és az igazságszolgáltatási rendszer gyenge működése továbbra is aláássa a polgárok jogainak gyakorlását, valamint a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelmet. A korrupciós mutatók továbbra is magasak, és ez a probléma hatással van a polgárok és a külföldi befektetők mindennapi életére. A korrupció (beleértve a magas szintű korrupciót is) megelőzése és visszaszorítása terén elért eredmények továbbra sem jelentősek a működési hatékonyság hiánya és a politikai beavatkozás miatt. Különös aggodalomra ad okot a bírák és ügyészek hatékony vagyonynyilatkozati rendszerének hiánya.

A közrend és a közbiztonság területén az egymással ütköző hatáskörök és az együttműködés hiánya negatívan befolyásolja a bűnüldöző hatóságok hatékonyságát. Javítani kell a bűnüldöző szervek professzionalizmusát és elszámoltathatóságát. Nem történt előrelépés annak biztosítása terén, hogy a

kinevezések és az előléptetések érdemek alapján, átláthatóan és politikai befolyástól mentesen történjenek.

A kábítószerekre, az emberkereskedelemre és a kiberbűnözésre vonatkozó jogszabályokat jelentős mértékben javítani kell. Bosznia-Hercegovinának létre kell hoznia tűzfegyverekkel foglalkozó kapcsolattartó pontot, és össze kell hangolnia a büntető törvénykönyveket az ENSZ tűzfegyverekről szóló jegyzőkönyvével. A bűncselekményből származó vagyoni eszközök befagyasztására, kezelésére és elkobzására szolgáló jogi mechanizmusok nem elég hatékonyak. Az országnak az Európával együttműködésben és az EMPACT tevékenységeiben való részvételének növelésével fokoznia kell a transznacionális szervezett bűnözői hálózatok elleni küzdelmet.

A terrorizmus elleni jogszabályok nagyrészt összhangban vannak az uniós vívmányokkal és a vonatkozó nemzetközi joggal. A terrorizmus megelőzésére és az ellene való küzdelemre irányuló stratégia és cselekvési keretterv azonban 2020-ban lejárt. Kidolgozás alatt áll a 2021–2026-os időszakra vonatkozó stratégia, amelyet azonban még nem fogadtak el.

A tagállamok arról számoltak be, hogy általában véve jó az együttműködés Bosznia-Hercegovinával a biztonság területén. 2021-ben Bosznia-Hercegovina több tagállammal, köztük Csehországgal, Németországgal, Lettországgal, Hollandiával és Svédországgal folytatott közös tevékenységeket.

A Bizottság a *vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készült negyedik jelentésben* a következő ajánlásokat fogalmazta meg.

a) Folytatni kell a – többek között magas szinten elkövetett – korrupció elleni küzdelem terén elért előrehaladást az összeférhetlenségről, a közbeszerzésről és a visszaélést bejelentő személyek védelméről szóló hatékony jogszabályok elfogadása és végrehajtása, valamint a korrupcióellenes szervek hatékony működésének és koordinációjának biztosítása révén.

Az ajánlást 2021-ben nem hajtották végre¹⁷. A nemzetközi normákkal és az európai bevált gyakorlatokkal összhangban jogszabálytervezeteket dolgoztak ki az összeférhetlenségről és a közbeszerzésről, de 2021-ben egyiket sem fogadták el. Kidolgozásra vár még a visszaélést bejelentő személyek védelméről szóló, az uniós vívmányokkal összhangban álló törvénytervezet is.

A korrupció megelőzésével foglalkozó szervek egymás közötti, valamint a Korrupciómegelőzési és Korrupcióellenes Koordinációs Ügynökséggel (APIK) való együttműködése és koordinálása továbbra is eredménytelen volt. Jelentősen meg kell erősíteni az entitások és kantonok szintjén létrehozott korrupciómegelőzési szervek függetlenségét. A 2021. évi bővítési csomagban foglaltak szerint Szarajevó kanton korrupcióellenes hivatala továbbra is jó eredményeket ért el, feltérképezte a korrupciós kockázatokat és nyomon követte a közbeszerzést, és továbbra is jó példa a kantoni szervek körében. 2021 májusában Tuzla kanton jogszabályt fogadott el egy korrupcióellenes hivatal létrehozásáról, 2021 decemberében pedig a köztisztviselők vagyonynyilatkozatainak bejelentéséről és ellenőrzéséről szóló törvényt fogadott el, Szarajevó kanton mintájára. Továbbra is hiányzik az országos szintű koordináció.

b) Fokozni kell a szervezett bűnözés elleni erőfeszítéseket, különösen a bűnüldöző szervek és az ügyészségek közötti hatékony együttműködés révén, valamint azáltal, hogy eredményeket

¹⁷ A közbeszerzési törvény módosításait végül 2022 augusztusában fogadták el.

mutatnak fel a szervezett bűnözés elleni proaktív nyomozások, megerősített vádemelések, büntetőeljárások és jogerős ítéletek terén.

Ezt az ajánlást nem hajtották végre. Amint arról a 2021. évi bővítési csomag is beszámolt, a bűnüldöző hatóságok és az ügyészségek korlátozott együttműködése, valamint az ügyészek által a rendőrségen végzett hatékony ellenőrzések hiánya továbbra is súlyosan hátráltatta a nyomozások hatékonyságát. A bűnüldöző szervek operatív együttműködésében mutatkozó rendszerszintű hiányosságok és a hírszerzési információk rendkívül korlátozott mértékű cseréje továbbra is kihívást jelent. Abban a néhány magas szintű korrupciós ügyben, amelyet bejelentettek, továbbra is megfigyelhető volt, hogy szelektíven indítottak büntető eljárást, továbbá jellemzőek voltak a jogi hibák, a hanyagság, az eljárásokkal való visszaélés, a politikai nyomásgyakorlás, a megkérdőjelezhető bírósági döntések és az ügyészség elleni szóbeli támadások.

c) Ki kell jelölni egy kapcsolattartó pontot az Europollal való kapcsolattartásra, és további előrehaladást kell elérni a Nyugat-Balkán terrorizmus elleni küzdelmére irányuló közös cselekvési terv végrehajtása terén

Ezt az ajánlást nem hajtották végre. Amint arról a 2021. évi bővítési csomag beszámolt, bár a hatóságok tettek néhány előkészítő lépést, az Europollal nincs operatív együttműködés. Az Europollal való operatív és stratégiai együttműködésről szóló 2017. márciusi megállapodás még végrehajtásra vár, mivel az Europol kapcsolattartó pontját még nem hozták létre teljes mértékben. A bosznia-hercegovinai hatóságok a közelmúltban kinevezték a hágai összekötő tisztviselőt, de a tisztviselő mindaddig nem küldhető ki az Europol székhelyére, amíg a sarajevói nemzeti kapcsolattartó pont nem kezdi meg működését. Az ország együttműködése az Europollal továbbra is korlátozott. Az információcsere továbbra is a Bosznia-hercegovinai Rendőri Szervek Koordinációs Igazgatóságának egy olyan egységén keresztül zajlik, amelynek megbízatása lejárt, és amellyel a *Boszniai Szerb Köztársaság* entitás felfüggesztette az operatív együttműködést.

2021 szeptemberében az a harmadik jelentés, melyet Bosznia-Hercegovina a Nyugat-Balkán terrorizmus elleni küzdelmére irányuló 2018. évi közös cselekvési terv keretében elfogadott 2019. évi megállapodás végrehajtásáról készített, csak korlátozott előrelépésről számolt be. Az EU és Bosznia-Hercegovina rendszeresen folytat szakpolitikai megbeszéléseket a terrorizmus elleni küzdelemről. Jelentősen meg kell erősíteni az államügyészség terrorizmus elleni küzdelemmel foglalkozó munkacsoportjának és terrorizmus elleni részlegének kapacitását és hatékonyságát. Bosznia-Hercegovina a terrorizmus elleni küzdelemre és az erőszakos szélsőségeség megelőzésére vonatkozó nemzeti stratégia elfogadásán dolgozik. Az ország még nem fogadott el a nemzetközi normákkal és az uniós vívmányokkal összhangban lévő, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni új jogszabályokat.

3. Ajánlások Bosznia-Hercegovina számára

Bosznia-Hercegovinának további erőfeszítéseket kell tennie a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem, valamint a migráció és a menekültügy kezelése terén. Különösen a következő kérdésekkel kell többet foglalkozni:

a) Kiemelt feladatként össze kell hangolni Bosznia-Hercegovina vízümpolitikáját a vízumköteles harmadik országok uniós jegyzékével, különösen azon harmadik országok tekintetében, amelyek irreguláris migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentenek az EU számára.

- b) Folytatni kell a határigazgatás és a migrációkezelés hatékony koordinációjának biztosítására irányuló erőfeszítéseket, beleértve a befogadási kapacitás valamennyi entitás és kanton közötti méltányos elosztását, továbbá garantálni kell a menekültügyi eljárásokhoz való hatékonyabb hozzáférést, valamint migrációs stratégiát és cselekvési tervet kell elfogadni és végrehajtani.
- c) Alá kell írni és meg kell erősíteni az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség jogállásáról szóló, az EU-val kötendő megállapodást.
- d) Az Európával való kapcsolattartásért felelős nemzeti kapcsolattartó pontot működőképpessé kell tenni.
- e) El kell fogadni és végre kell hajtani a terrorizmus és az erőszakos szélsőségesesség megelőzésére és leküzdésére irányuló nemzeti stratégiát, valamint folytatni kell Nyugat-Balkán terrorizmus elleni küzdelmére irányuló közös cselekvési terv keretében elfogadott kétoldalú megállapodás végrehajtását.
- f) Előrelépést kell felmutatni a korrupció – a magas szintű korrupciót is beleértve – és a szervezett bűnözés elleni küzdelem terén, az alábbiak révén: az összeférhetlenségre vonatkozó hatékony jogszabályok elfogadása és végrehajtása, az új közbeszerzési törvény végrehajtása, a visszaélést bejelentő személyek védelme, valamint a korrupcióellenes szervek hatékony működésének és koordinációjának biztosítása.
- g) A tagállamokkal való együttműködés fokozása érdekében létre kell hozni vagy ki kell jelölni egy vagyonvisszaszerzési hivatalt a bűncselekményből származó vagyoni eszközök azonosítására és nyomon követésére.
- h) A pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelemre vonatkozó aktualizált nemzeti kockázatértékelést és jogszabályt kell elfogadni, amely összhangban van a nemzetközi normákkal és az uniós vívmányokkal.

III. Montenegró

1. Migráció, menekültügy és visszafogadás

1.1. A migráció, a menekültügy, valamint a visszafogadással kapcsolatos együttműködés területén hozott intézkedések

Montenegró 2021-ben tovább növelte határigazgatási és menekültügyi kapacitását, és végrehajtotta a vonatkozó stratégiákat. 2021 szeptemberében elfogadták a migrációra és a visszatelepülők reintegrációjára vonatkozó, a 2021–2025-ös időszakra szóló stratégiát. 2022 júniusában Montenegró szavazati joggal nem rendelkező megfigyelőként csatlakozott a migrációs és menekültügyi szakértők uniós hálózatahoz, az Európai Migrációs Hálózathoz.

2021 decemberében Montenegró együttműködési ütemtervet írt alá az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatallal (jelenleg az Európai Unió Menekültügyi Ügynöksége), amelynek célja a montenegrói menekültügyi rendszer megerősítése, beleértve a jogállás meghatározására irányuló eljárást, a befogadási feltételeket és a vészhelyzeti tervezés kialakítását.

A Montenegró és az EU között létrejött, jogállásról szóló megállapodás keretében a Frontexszel folytatott konstruktív együttműködés továbbra is eredményeket hozott, és megerősítette a montenegrói határrendszet kapacitását.

A tagállamok jó együttműködéséről számoltak be Montenegróval a migráció és a határigazgatás terén (különösen Németország, Franciaország, Horvátország és Hollandia), továbbá a visszaküldések és az uniós visszafogadási megállapodás végrehajtása terén, amint azt a visszafogadási vegyes bizottság 2021. novemberi ülésén is kifejezésre juttatták.

A Bizottság a *vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készült negyedik jelentésben* a következő ajánlásokat fogalmazta meg.

a) *A vízummentességi rendszerről szóló tájékoztató kampányokat a releváns migránsprofilokhoz kell igazítani, többek között a veszélyeztetett csoportok, a tartózkodás engedélyezett időtartamát túllépő személyek (túltartózkodás) és a menedékjog iránti megalapozatlan kérelmeket benyújtó személyek tekintetében.*

2021-ben Montenegró nem tartotta szükségesnek tájékoztató kampányok szervezését a Covid19-hez kapcsolódóan továbbra is fenntartott utazási korlátozások miatt.

b) *Biztosítani kell Montenegró vízumpolitikájának a vízumköteles harmadik országok uniós jegyzékéhez való további hozzáigazítását, különösen azon harmadik országok tekintetében, amelyek irreguláris migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentenek az EU számára.*

Montenegró nem tett lépéseket annak érdekében, hogy vízumpolitikáját összehangolja a vízumköteles országok uniós jegyzékével. Sőt, 2021-ben és 2022 elején tovább távolodott az ajánlott politikától.

Több harmadik ország – így Örményország, Kazahsztán, Oroszország, Azerbajdzsán, Belarusz, Kuba, Ecuador, Törökország és Katar – állampolgárai vízummentességet élveztek Montenegróban. Egyes országok esetében a mentességek szezonálisak, míg mások esetében egész évben érvényesek.

2021 márciusában Montenegró kiterjesztette a vízummentességet azon külföldi állampolgárokra, akik érvényes tartózkodási engedéllyel rendelkeznek az Egyesült Arab Emírségekben. Ez a meghosszabbítás nincs összhangban az uniós vízumpolitikával, és többen vissza is éltek vele, mivel néhány, az Egyesült Arab Emírségek tartózkodási engedélyével rendelkező külföldi állampolgár nem tért vissza az Egyesült Arab Emírségekbe, hanem megszökött, az EU-ba történő belépés valószínű szándékával.

2022. május 26-án Montenegró határozatot fogadott el, amelyben 2022. június 1. és szeptember 30. között ideiglenes vízummentességet biztosít a szaúd-arábiai állampolgárok számára, azzal a céllal, hogy ellensúlyozza az Oroszországból és Ukrajnából érkező turisták számának csökkenését.

El kell kerülni a vízumköteles országok uniós jegyzékétől való további eltérést. Montenegrónak gondoskodnia kell arról, hogy előrehaladást érjen el politikájának az uniós jegyzékkel való összehangolása terén, különös tekintettel a migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentő harmadik országokra. Ez az EU és Montenegró közötti folytatódó párbeszéd fontos témája lesz. A vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében és a vízumrendelet 8. cikkével összhangban a Bizottság továbbra is figyelemmel kíséri és értékeli Montenegrónak az uniós vízumpolitikához való igazodás érdekében tett intézkedéseit.

1.2. Az irreguláris migráció, a nemzetközi védelem iránti kérelmek, a visszaküldések és a visszafogadás alakulásának nyomon követése

A montenegrói állampolgárok által az uniós tagállamokban benyújtott, nemzetközi védelem iránti kérelmek száma 2020 és 2021 között 65 %-kal nőtt, mivel a 2020. évi 255 kérelemhez képest 2021-ben 420 kérelmet nyújtottak be. Az elismerő menekültügyi határozatok aránya a 2020. évi 2 %-ról 2021-ben 5 %-ra emelkedett.

A tagállamok beszámolói szerint 2021-ben montenegrói polgárok részéről két szabálytalan határátlépés történt, miután az előző 2 évben nem történt szabálytalan határátlépés. 2021-ben 10 %-kal (a 2020. évi 925-ről 2021-ben 1 020-ra) nőtt azon montenegrói állampolgárok száma, akikről megállapították, hogy jogellenesen tartózkodnak a tagállamokban. 2021-ben 515 montenegrói állampolgárnak tagadták meg a tagállamokba való beléptetését, ami 6 %-kal több, mint 2020-ban (485).

Az ország állampolgárai számára kiadott kiutasítási határozatok száma 1 %-kal csökkent (2021-ben 490, míg 2020-ban 495), míg a visszaküldött személyek száma 12 %-kal csökkent (2021-ben 260, 2020-ban pedig 295).

2. Igazságügyi együttműködés, közrend és biztonság

Montenegró 2021-ben is fellépett a szervezett bűnözés (többek között az emberkereskedelem) és a terrorizmus ellen. 2021 decemberében a kormány elfogadta a terrorizmus, a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás megelőzésére és visszaszorítására irányuló 2022–2025-ös stratégiát, valamint a 2022–2023-as időszakra szóló cselekvési tervet.

A tagállamok arról számoltak be, hogy általában véve jó az együttműködés Montenegróval a biztonság területén. Montenegró 2021-ben folytatta a kétoldalú együttműködést több tagállammal – többek között Németországgal és Svédországgal – a közrend és a közbiztonság területén. Montenegró továbbá folytatta az Europollal és az Eurojusttal való együttműködést. Emellett a montenegrói rendőrség folytatta az információk megosztását az INTERPOL-lal az aktív terrorista csoportok azonosítása és a terrorfenyegetések elleni küzdelemhez való hozzájárulás érdekében.

A Kábítószer és a Kábítószerfüggőség Európai Megfigyelőközpontjával (EMCDDA) való együttműködés terén vannak elmaradások. Montenegrónak lépéseket kell tennie a megfigyelőközponttal való technikai együttműködés megújítására a kábítószerekkel kapcsolatos információk terén folytatott együttműködés javítása érdekében, és meg kell kezdenie a munkamegállapodás aláírásáról szóló megbeszéléseket.

A Bizottság a *vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készült negyedik jelentésben* a következő ajánlásokat fogalmazta meg.

a) A jogerős ítéletek és a vagyoni eszközök elkobzása terén elért eredmények megszilárdítása.

A meglévő igazságügyi információs rendszert (PRIS) a 2021–2023-as igazságügyi IKT-fejlesztési program végrehajtásával tovább kell fejleszteni. A program célja, hogy biztosítsa az összes jogerős bírósági határozat teljes digitalizálását és teljes körű nyilvántartását, valamint lehetővé tegye pontos és megbízható statisztikák készítését. A rendszer valamennyi bíróságon történő teljes körű bevezetése 2023 közepére várható.

Montenegró továbbra is eredményeket mutat fel a magas szinten elkövetett korrupciós ügyekben folytatott nyomozások, büntetőeljárások és a jogerős ítéletek meghozatala terén, de ezek az eredmények tovább javíthatók.

2021-ben a Különleges Államügyészség 15 ügyben indított nyomozást magas szinten elkövetett korrupciós bűncselekmény miatt 70 természetes személy és 19 jogi személy ellen (szemben a 2020-ban 35 természetes személy és 8 jogi személy ellen indított 8 üggyel).

Montenegrónak jelentősen javítania kell a magas szinten elkövetett korrupciós bűncselekményekkel kapcsolatos pénzügyi nyomozások és vagyonelkobzás terén alkalmazott jogi megközelítését és az e téren elért eredményeit. 2021-ben három esetben került sor vagyoni eszközök ideiglenes befagyasztására. Némi kezdeti előrelépés történt a kiterjesztett hatályú elkobzás korrupciós ügyekben való alkalmazása terén, egy esetben végleges elkobzásra került sor, és jobban megértették a pénzügyi nyomozások párhuzamos indításának fontosságát.

Azonban még mindig szükség lenne egy nagyobb visszatartó erővel bíró és következetes szankciópolitikára, hogy a büntető igazságszolgáltatás hatékonyabban tudjon fellépni a korrupció és a magas szinten elkövetett korrupció ellen. A vádalkukat rendkívüli körtekintéssel, a megfelelő célok érdekében és minden szükséges biztosíték tiszteletben tartásával kell alkalmazni.

A korrupció megelőzése terén elért eredmények tovább javultak. Mind a Korrupciómegelőzési Ügynökség, mind annak tanácsa proaktív volt a munkájában, és fokozta a nyilvánosság, a média és a civil társadalom irányában folytatott tájékoztatási tevékenységét.

Jelentős előrelépés történt az ellenőrzött vagyonnyilatkozatok száma és az ügynökség által végzett részletes ellenőrzési eljárások alkalmazása terén. 2021-ben a közigazgatási és szabálysértési eljárások száma 2020-hoz képest megkétszereződött. Annak ellenére, hogy az ügynökség proaktívan járt el a vagyonnyilatkozatokkal kapcsolatos korrupció és a közérdeket fenyegető veszélyek megelőzését célzó törvénysértések kivizsgálása és szankcionálása terén, az előző évekhez képest még mindig jelentős ügyhátralék tapasztalható, különösen a nagy horderejű ügyekben.

A szervezett bűnözés elleni küzdelem terén Montenegró folytatta a bűnügyi nyomozások hatékonyabbá tételét. Ismét teljeskörűen alkalmazzák a különleges nyomozási intézkedéseket. Jogszabályi változások révén biztosítékokat vezettek be a rendőrigazgató kinevezése vagy felmentése során gyakorolt politikai befolyás ellen. Létrehozták a tényleges tulajdonosok nyilvántartását is. Javult a tűzfegyverekre vonatkozó igazgatási keret. Az emberkereskedelemmel kapcsolatban a korábbiakhoz képest több ügy volt folyamatban a bíróságokon, és több jogerős ítélet született.

A szervezett bűnözői csoportok néhány kulcsfontosságú szereplőjét letartóztatták, és ismét rekordszámú kábítószer-lefoglalásra került sor. Megkezdte működését az első közös nyomozócsoport, és egyre nő a szervezett bűnözéssel kapcsolatos ügyekben hozott jogerős ítéletek száma.

Az országnak azonban javítania kell eredményeit a dohánycsempészetrel és a pénzmosással kapcsolatos bírósági ítéletek, a pénzügyi nyomozások alkalmazása, valamint a bűncselekményekből származó jövedelmek elkobzásához szükséges kapacitás terén. Montenegró még mindig nem orvosolta büntető igazságszolgáltatási rendszerének egyes rendszerszintű hiányosságait, ideértve azt, ahogyan a szervezett bűnözéssel kapcsolatos ügyeket kezelik a bíróságokon. Ehhez elrettentőbb büntetés-végrehajtási politikára van szükség, és felül kell vizsgálni a vádalku alkalmazását a szervezett és súlyos bűnözéssel kapcsolatos ügyekben.

b) Meg kell erősíteni a pénzmosási ügyek büntetőeljárás alá vonásával és elbírálásával kapcsolatos kapacitást.

Ami a pénzmosás elleni küzdelmet illeti, Montenegrónak még össze kell hangolnia jogszabályait az ötödik pénzmosási irányelvvel¹⁸, és meg kell oldania néhány, a tényleges tulajdonlással és a felügyelettel kapcsolatos végrehajtási kérdést. A szerencsejátékokról szóló törvényt össze kell hangolni az uniós vívmányokkal és a nemzetközi normákkal. A jelenlegi törvény jelentős joghézagokat hagy, és növeli a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás kockázatát ezen a magas kockázatú területen, mivel a szervezett bűnözésnek a szerencsejátékok tulajdonosi szerkezetére gyakorolt befolyása elleni jogi biztosítékok nem elégségesek.

2022 februárjában létrehozták a tényleges tulajdonosok nyilvántartását, amely információkkal látja el a hatóságokat azokról a természetes személyekről, akik végső soron a Montenegróban bejegyzett vállalatok vagy szervezetek részvényeinek tulajdonosai vagy ellenőrzésük alatt tartják e vállalatokat. A Montenegrói Központi Bankban központi nyilvántartást vezetnek a devizabelföldiek számláiról, a devizakülföldiek számláiról azonban nem, noha ez kulcsfontosságú eszköz lenne a devizakülföldieket érintő nyomozásokhoz. A hiányos ingatlan-nyilvántartás problémáját nem oldották meg, ami akadályozza a pénzügyi nyomozások és a vagyonekbejárás hatékonyságát.

A pénzmosással kapcsolatos nyomozások kezdeti eredményei tovább javultak, de az ügyek száma továbbra is korlátozott. 2021-ben két bírósági ítéletet hoztak három személlyel szemben, amelyek mindegyike vádalkun alapult.

c) Jobb eredményeket kell elérni a szervezett bűnözés elleni fellépés terén, többek között a vádalku gyakori alkalmazásának kezelése révén.

A szervezett bűnözéssel kapcsolatos ügyekben a bírósági ítéletek és a bűnösséget megállapító ítéletek száma 2021-ben tovább nőtt, tükrözve azt, hogy az elmúlt két évben folyamatosan nőtt a nyomozások száma.

Az Igazságügyi Minisztérium támogatást kapott az Európa Tanács podgoricai programirodájától, hogy elemezze a vádalku alkalmazásának módját, és ajánlásokat fogalmazzon meg a törvény esetleges módosításaira vonatkozóan. Ezt a minisztérium által létrehozott munkacsoport fel fogja használni a büntetőeljárás törvény módosítására irányuló javaslat kidolgozásához.

d) További előrehaladást kell elérni a Nyugat-Balkán terrorizmus elleni küzdelmére irányuló közös cselekvési terv végrehajtása terén.

Montenegró folytatta a Nyugat-Balkán terrorizmus elleni küzdelmére irányuló közös cselekvési terv keretében elfogadott kétoldalú megállapodás végrehajtását. 2021 júniusában a Nemzetbiztonsági Tanács létrehozta a biztonsági hírszerzési ágazatot alkotó intézmények operatív koordinációjával foglalkozó irodát. Az ország határozatot fogadott el egy nemzeti koordinátor és az erőszakos szélsőségesség, a terrorizmus, a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás felszámolásával foglalkozó nemzeti intézményközi csoport tagjainak kinevezéséről is.

2021 áprilisában Montenegró végrehajtási rendeleteket fogadott el a kritikus infrastruktúrák kijelöléséről és védelméről szóló törvényhez kapcsolódóan. 2021 decemberében elfogadták a terrorizmus, a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás megelőzésére és visszaszorítására irányuló új

¹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 irányelve (2015. május 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről, HL L 141., 2015.6.5., 73. o.

stratégiát. A kormány ugyanebben a hónapban törvényjavaslatot nyújtott be a légiutas-nyilvántartási adatállomány feldolgozásáról, amelynek célja a terrorista bűncselekmények és a súlyos bűncselekmények megelőzése és felderítése. Ez lenne a montenegrói utas-nyilvántartási rendszer legelső szabályozása.

Montenegró folytatta az együttműködést az Europollal, a terrorizmus elleni küzdelemmel foglalkozó egység pedig a Biztonságos Információcsere Hálózati Alkalmazás (SIENA) kommunikációs csatornáján keresztül továbbra is információcsere-t folytat a tagállamokkal, más nyugat-balkáni országokkal és az Europol operatív partnereiként működő egyéb nem uniós országokkal.

e) A lehető leghamarabb ténylegesen meg kell szüntetni a befektetői állampolgársági programot.

Montenegró még nem vezette ki befektetői állampolgársági programját annak ellenére, hogy korábban bejelentette, hogy 2021-ben megszünteti azt. Éppen ellenkezőleg, 2021 decemberében a montenegrói kormány úgy határozott, hogy a programot 2022 végéig meghosszabbítja.

2021-ben Montenegróhoz 241 kérelem érkezett 807 személyre vonatkozóan. Ezek alapján 2021 decemberéig 264 montenegrói útlevélet állítottak ki.

A Bizottság sajnálatát fejezi ki a befektetői állampolgársági program meghosszabbítására vonatkozó döntés miatt, és továbbra is sürgeti Montenegrót, hogy a lehető leghamarabb szüntesse meg azt. A program meghosszabbítása komoly aggodalomra ad okot az EU számára a Montenegróval kötött vízummentességi megállapodás¹⁹ kapcsán. A Bizottság továbbra is figyelemmel kíséri a rendszert mindaddig, amíg az működik, és tart a kérelmek feldolgozása. Erre azért van szükség, mert a befektetői állampolgársági programok felhasználhatók arra, hogy megkerüljék a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumokra vonatkozó uniós eljárást és az egyéni migrációs és biztonsági kockázatok mélyreható értékelését, melyet ez az eljárás magában foglal. A Bizottság úgy véli, hogy amennyiben az ilyen rendszerek fokozott kockázatot jelentenek a tagállamok belső biztonságára és közrendjére nézve, a vízummentesség felfüggeszthető²⁰.

3. Ajánlások Montenegró számára

Montenegró hozott intézkedéseket annak érdekében, hogy eleget tegyen a Bizottság néhány korábbi ajánlásának, különösen a pénzmosás és a terrorizmus elleni küzdelemre, valamint a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelemre vonatkozóan. Montenegró azonban az ajánlásokkal ellentétes lépéseket is tett vízumpolitikája és befektetői állampolgársági rendszere tekintetében. Valamennyi belügyi területen további erőfeszítésekre van szükség, és az alábbi kérdésekkel kell foglalkozni.

- a) Kiemelt feladatként össze kell hangolni Montenegró vízumpolitikáját a vízumköteles harmadik országok uniós jegyzékével, különösen azon harmadik országok tekintetében, amelyek irreguláris migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentenek az EU számára.
- b) Haladéktalanul meg kell szüntetni a befektetői állampolgársági programot.

¹⁹ E kockázatokat a befektetői állampolgársági programok és a befektetői letelepedési programok terén az Ukrajna elleni orosz invázióval összefüggésben teendő azonnali lépésekről szóló 2022. március 28-i bizottsági ajánlás is hangsúlyozta, C(2022) 2028. Emellett az Európai Parlament 2022. március 9-i állásfoglalásában azt javasolta, hogy a befektetői állampolgársági programok megszüntetését vegyék fel az uniós tagsági kritériumok közé (2021/2026(INL)).

²⁰ Ezzel kapcsolatban lásd: A Tanács (EU) 2022/366 határozata (2022. március 3.) az Európai Unió és a Vanuatu-i Köztársaság közötti, a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumok alóli mentességről szóló megállapodás alkalmazásának részleges felfüggesztéséről (HL L 69., 2022.3.4., 105. o.).

- c) A vízummentességi rendszerről szóló tájékoztató kampányokat a releváns migránsprofilokhoz kell igazítani, ideértve a veszélyeztetett csoportokat, a tartózkodás engedélyezett időtartamát túllépő személyeket (túltartózkodás) és a menedékjog iránti megalapozatlan kérelmeket benyújtó személyeket.
- d) Folytatni kell az előrelépést a szervezett bűnözés, a korrupció és a terrorizmus megelőzése és az ellenük folytatott küzdelem terén az alábbiak révén: i. Montenegró EMPACT-ban való részvételének fokozása, ii. további lépések annak érdekében, hogy a korrupciós és a szervezett bűnözési ügyek, valamint az ilyen bűncselekményekből származó vagyon lefoglalása, elkobzása és visszaszerzése terén Montenegró meggyőző eredményeket tudjon felmutatni, iii. a pénzmosási ügyek büntetőeljárás alá vonásához és elbírálásához szükséges kapacitás megerősítése, valamint a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás megelőzéséről szóló új törvény elfogadása, valamint iv. további előrelépés a Nyugat-Balkán terrorizmus elleni küzdelmére irányuló közös cselekvési terv végrehajtása terén.
- e) Meg kell tenni a szükséges lépéseket a Kábítószer és a Kábítószerfüggőség Európai Megfigyelőközpontjával folytatott technikai együttműködés megújításához.

IV. Észak-Macedónia

1. Migráció, menekültügy és visszafogadás

1.1. A migráció, a menekültügy, valamint a visszafogadással kapcsolatos együttműködés területén hozott intézkedések

2021-ben Észak-Macedónia folytatta a határigazgatással, a migrációkezeléssel és a menekültüggyel kapcsolatos intézkedések meghozatalát, többek között a menedékkérők befogadási feltételeinek javítását.

A tagállamok jó együttműködésről számoltak be a határigazgatás, a migráció és a menekültügy területén. Észak-Macedónia folytatta a kétoldalú együttműködést a tagállamokkal, köztük Németországgal, Franciaországgal, Horvátországgal, Hollandiával és Lengyelországgal. A tagállamok azt is jelezték, hogy Észak-Macedóniával nagyon jó az együttműködés a visszaküldések és visszafogadások terén, amint azt a visszafogadási vegyes bizottság 2022. júniusi ülésén is kifejezésre juttatták. Folytatódott az együttműködés az Európai Unió Menekültügyi Ügynökségével a menekültügyi és befogadási kapacitás megerősítésére vonatkozóan elfogadott ütemterv keretében. A Frontexszel való együttműködés is folytatódott.

A Bizottság a *vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készült negyedik jelentésben* a következő ajánlásokat fogalmazta meg.

- a) ***Tovább kell javítani a migránsok szisztematikusabb módon történő nyilvántartásba vételét; a vízummentességi rendszerről szóló tájékoztató kampányokat a releváns migránsprofilokhoz kell igazítani, ideértve a veszélyeztetett csoportokat, a tartózkodás engedélyezett időtartamát túllépő személyeket (túltartózkodás) és a menedékjog iránti megalapozatlan kérelmeket benyújtó személyeket.***

Észak-Macedónia továbbra is lépéseket tett a migrációs kihívások kezelése és a migránsok nyilvántartásba vételének javítása érdekében. Folytatta a migránsok nemzeti nyilvántartási

rendszerének fejlesztését, valamint a vegyes összetételű migráncsoportokba tartozó személyek azonosításának és nyilvántartásba vételének javítását. Az uniós visszafogadási megállapodást kielégítő módon hajtják végre.

A menekültügyi eljárásról való hozzáférés továbbra is biztosított volt. A teljes menekültügyi eljárás azonban akár több évig is eltarthat, és ez nem hatékony, továbbá növeli a továbbutazások kockázatát. Észak-Macedóniának továbbra is foglalkoznia kell többek között a hitelességi értékelésekkel, a határozatok jogi indokolásával és a kérelmezők személyes körülményeinek egyedi értékelésével, és ennek során helyesen kell értékelni a származási országra vonatkozó releváns és naprakész információkat, és prioritásként kell kezelni a nyilvánvalóan megalapozott eseteket. Bár törvény garantálja, a különleges szükségletekkel rendelkező személyek számára nem vezettek be kedvezményes eljárást. A menekültügyi eljárás végrehajtása még nem áll összhangban az uniós vívmányokkal. Gazi Baba településen továbbra is önkényesen tartanak fogva szabálytalan utazás miatt elfogott személyeket külföldiek befogadó állomásán azért, hogy tanúvallomást tegyenek az embercsempészek elleni bírósági eljárásokban. Ez a gyakorlat azonban nincs összhangban a nemzetközi normákkal. Az őrizeti gyakorlatok tényleges bírósági ellenőrzése még mindig hiányzik, és az őrizetben lévő migránsok nem részesülnek jogi tanácsadásban és segítségnyújtásban az igazságszolgáltatáshoz és a jogorvoslathoz való joguk érvényesítéséhez.

b) Biztosítani kell Észak-Macedónia vízumpolitikájának a vízumköteles harmadik országok uniós jegyzékéhez való további hozzáigazítását, különösen azon harmadik országok tekintetében, amelyek irreguláris migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentenek az EU számára.

Észak-Macedónia 2021-ben nem hozott intézkedést az ország vízumpolitikájának az uniós vízumpolitikával történő további összehangolása érdekében. Több harmadik ország – így Azerbajdzsán, Botswana, Kuba, Salvador és Törökország – állampolgárai, akik vízumkötelezettség alá esnek az EU-ban, vízummentességet élveznek Észak-Macedóniában. El kell kerülni a vízumköteles országok uniós jegyzékétől való további eltérést. Észak-Macedóniának gondoskodnia kell arról, hogy előrehaladást érjen el politikájának az uniós jegyzékkel való összehangolása terén, különös tekintettel a migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentő harmadik országokra. Ez az EU és Észak-Macedónia közötti folytatódó párbeszéd fontos témája lesz. A vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében és a vízumrendelet 8. cikkével összhangban a Bizottság továbbra is figyelemmel kíséri és értékeli Észak-Macedóniának az uniós vízumpolitikához való igazodás érdekében tett intézkedéseit.

1.2. Az irreguláris migráció, a nemzetközi védelem iránti kérelmek, a visszaküldések és a visszafogadás alakulásának nyomon követése

2021-ben az észak-macedón állampolgárok által az uniós tagállamokban benyújtott, nemzetközi védelem iránti kérelmek száma csaknem négyszeresére (293 %-kal) nőtt, mivel a 2020. évi 1 360 kérelemhez képest 2021-ben 5 345 kérelmet nyújtottak be. Az elismerő menekültügyi határozatok aránya kismértékben, a 2020. évi 1,8 %-ról 2021-ben 1,2 %-ra csökkent.

2021-ben uniós szinten összesen 12, észak-macedón állampolgárok általi szabálytalan határátlépést jelentettek, szemben a 2020. évi 18 esettel. 2021-ben az EU területén szabálytalanul tartózkodó észak-macedón állampolgárok száma az előző évhez képest viszonylag stabil maradt: 2021-ben ez a szám 6 305 volt, míg 2020-ban 6 270 (kevesebb mint 1 %-os növekedés). A beléptetések megtagadásának száma 20 %-kal, a 2020. évi 2 415-ről 2021-ben 2 905-re nőtt.

Tavaly csökkenő tendenciát mutattak az alábbiak: i. az észak-macedóniai állampolgárok számára kiadott kiutasítási határozatok száma (2021-ben 2 200, míg 2020-ban 2 360, ami 7 %-os csökkenést jelent), valamint ii. a visszatérők száma (2021-ben 1 040 fő a 2020-as 1 510-hez képest, ami 31 %-os csökkenést jelent). Mindazonáltal a tagállamok jó együttműködésről számoltak be a visszaküldés és a visszafogadás területén.

2. Igazságügyi együttműködés, közrend és biztonság

Észak-Macedónia továbbra is fellépett a szervezett bűnözés (többek között a kábítószer-kereskedelem és az emberkereskedelem), a korrupció és a pénzmosás ellen. A Nyugat-Balkán terrorizmus elleni küzdelmére irányuló közös cselekvési terv végrehajtását követően az ország folytatta a terrorizmus és annak finanszírozása elleni küzdelmet, valamint a radikalizálódás megelőzését is.

A tagállamok, az Europol és az Eurojust arról számoltak be, hogy általában véve jó együttműködést folytatnak Észak-Macedóniával a biztonság területén. Észak-Macedónia 2021-ben folytatta a kétoldalú együttműködést a tagállamokkal, köztük Csehországgal, Németországgal, Franciaországgal és Hollandiával.

A Bizottság a *vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készült negyedik jelentésben* a következő ajánlásokat fogalmazta meg.

a) Jobb eredményekre kell törekedni a magas szinten elkövetett korrupciós ügyekben hozott jogerős ítéletek terén, többek között a bűncselekményből származó vagyoni eszközök nagyobb mértékű elkobzása révén.

Észak-Macedónia folytatta a korrupció – többek között a magas szinten elkövetett korrupció – elleni küzdelemre irányuló reformok végrehajtását. A büntetőeljárások során több bűncselekményből származó vagyoni eszközt kellene elkobozni: 2021-ben mindössze négy esetben került sor vagyonelkobzásra. A bűncselekményből származó vagyoni eszközök elkobzásának stratégiai prioritássá kell válnia az országban a szervezett bűnözés, a terrorizmus és a magas szinten elkövetett korrupció elleni küzdelemben.

b) Tovább kell erősíteni a szervezett bűnözéssel és a pénzmosással kapcsolatos nyomozások, büntetőeljárások és ítélethozatal terén elért eredményeket.

Észak-Macedónia előrelépést ért el a szervezett bűnözéssel és a pénzmosással kapcsolatos nyomozások, büntetőeljárások és ítélethozatal terén elért eredmények megszilárdítása terén. A pénzmosás tekintetében 2021-ben 9 személlyel szemben emeltek vádat, 7 személy esetében hoztak elsőfokú ítéletet, 2 személy esetében pedig másodfokú ítéletet. Ami a szervezett bűnözést illeti, 2021-ben 17 nyomozás indult 119 személlyel szemben. Emellett 55 személlyel szemben emeltek vádat. 3 ügyben folytattak pénzügyi nyomozást. A bűncselekményből származó vagyoni eszközök elkobzását nem alkalmazzák kellő mértékben (csak 10 ügyben, első fokon hozott ítélettel került sor vagyonelkobzásra, többnyire kisebb értékű vagyoni eszközök, pl. személygépkocsi, pénz és mobiltelefonok elkobzására).

A pénzmosás elleni küzdelem tekintetében Észak-Macedónia 2021 júniusában új nemzeti kockázatértékelést, valamint 2024-ig végrehajtandó cselekvési tervet fogadott el. A tényleges tulajdonosok nyilvántartását is létrehozták, de az átfogó bankszámla-nyilvántartás létrehozása még nem történt meg.

c) *Fokozni kell a részvételt a régió országaival és a tagállamokkal folytatott koordinált vagy közös nyomozásokban és büntetőeljárásokban.*

Észak-Macedónia fokozta a nemzetközi partnerekkel folytatott stratégiai és operatív együttműködését azáltal, hogy részt vesz az INTERPOL-lal, az Europollal, a SELEC-kel, a CEPOL-lal, a Frontexszel és az EBESZ-szel közös projektekben. Az EMPACT révén az ország több két- és többoldalú műveletben (közös akciónapok) és egyéb tevékenységekben is részt vett, hogy fokozza az operatív információk cseréjét az INTERPOL-lal, az Europollal, a SELEC-kel és a tagállamokkal.

Az ország folytatta a visszatérő külföldi terrorista harcosok és családjaik reintegrációjára, társadalomba való visszailleszkedésére és rehabilitálására irányuló nemzeti terv végrehajtását. További előrelépésre van azonban szükség ahhoz, hogy egységes és átfogó megközelítést alakítsanak ki e kérdéssel kapcsolatban.

d) *Teljes mértékben ki kell használni a szervezett bűnözés elleni küzdelemmel foglalkozó nemzeti koordinációs központot.*

A szervezett és súlyos bűnözés elleni küzdelemmel foglalkozó nemzeti koordinációs központ működik, de javítani kell az operatív kapacitását, mivel nem minden hatóság küldött tagokat a központba, ez pedig korlátozza annak hatékonyságát. A központ hozzájárult az adatszolgáltatáshoz és a részt vevő intézmények közötti információcsere megkönnyítéséhez, ezáltal támogatva a szervezett és súlyos bűnözés elleni küzdelemre irányuló erőfeszítéseiket.

e) *További előrehaladást kell elérni a Nyugat-Balkán terrorizmus elleni küzdelmére irányuló közös cselekvési terv végrehajtása terén.*

Észak-Macedónia jelentős eredményeket ért el a Nyugat-Balkán terrorizmus elleni küzdelmére irányuló közös cselekvési terv keretében létrejött kétoldalú megállapodás végrehajtásában, és a felek megállapodtak a megállapodás aktualizálásáról. Észak-Macedónia 2022 márciusában nyújtotta be a negyedik időközi jelentést. További erőfeszítésekre van szükség a megállapodásban meghatározott fennmaradó tevékenységek végrehajtásához.

Az erőszakos szélsőségeség elleni küzdelemmel és a terrorizmus elleni küzdelemmel foglalkozó nemzeti bizottság olyan projektekben és munkaértekezleteken vett részt, amelyek célja a regionális biztonsági együttműködés és a kapacitásépítés fokozása volt a külföldi terrorista harcosok visszailleszkedésével, valamint a radikalizálódás és az erőszakos szélsőségeség megelőzésével kapcsolatos kihívások kezelése érdekében. Észak-Macedónia emellett intézményközi munkacsoportot és nemzeti akciócsoportot hozott létre a terrorizmus elleni küzdelem céljából. Az ország hatékonyan együttműködött és információt cserélt az Europollal a terrorizmus elleni küzdelemről, és teljesítette a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni intézkedések végrehajtását.

f) *Teljeskörűen végre kell hajtani a pénzügyi információs egységek (FIU) által bejelentett gyanús ügyletekre vonatkozó új modult, valamint eredményeket kell elérni a modul ügyészségek általi használatával kapcsolatban.*

Az FIU bevezette az informatikai ügyviteli rendszert. Az illetékes hatóságok (például a Belügyminisztérium, az Ügyészség, az Állami Adóhivatal, a Pénzügyi Rendőrség és a Vámigazgatási Hivatal) elektronikus úton nyújtanak be jelentést a pénzügyi információs egységnek a gyanús ügyletekről. Ha az ilyen adatok feldolgozása és elemzése pénzmosás, terrorizmusfinanszírozás vagy más bűncselekmények gyanúját veti fel, a pénzügyi információs egység jelentést nyújt be vagy értesítést küld az illetékes hatóságoknak.

2021 januárjában a pénzügyi információs egység elektronikus rendszert hozott létre azon lépések eredményének nyomon követésére, melyeket az illetékes intézmények a pénzügyi információs egység jelentésének vagy értesítésének benyújtását követően tettek. Emellett annak érdekében, hogy teljes képet kapjon a rendszer hatékonyságáról és eredményességéről, a pénzügyi információs egység minden, az illetékes hatóságokhoz 2017 elejétől kezdődően benyújtott jelentést vagy értesítést bevitt az ügykövető rendszerbe.

g) Tartózkodni kell az állampolgárság különleges gazdasági érdek fennállása esetén történő megszerzésének lehetővé tételétől.

Észak-Macedónia állampolgárságról szóló törvénye minden korábbi tartózkodási követelmény nélkül lehetővé teszi az állampolgárság különleges gazdasági érdek fennállása esetén történő megszerzését. 2021 októberéig 115 személy szerzett gazdasági érdekű állampolgárságot, ami 2020-hoz képest növekedést jelent (2020 decemberéig 103 személy szerzett állampolgárságot gazdasági érdek alapján). Tekintettel arra, hogy Észak-Macedónia állampolgárságról szóló törvénye lehetővé teszi az állampolgárság különleges gazdasági érdekből történő, előzetes tartózkodási követelmény nélküli megszerzését, valamint tekintettel az összes, illetve a sikeres kérelmezők számára, szorosan figyelemmel kísérik azokat a migrációs és biztonsági kockázatokat, amelyeket ez az EU számára jelenthet. A Bizottság felhívta Észak-Macedónia figyelmét ezekre a kockázatokra. Az állampolgárság befektetésért cserébe történő szisztematikus megadása nagyon aggályos az EU számára, és hatással lehet a vízummentességi rendszerre, mivel felhasználható arra, hogy megkerüljék a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumokra vonatkozó eljárást és az azzal járó egyedi migrációs és biztonsági kockázatok mélyreható értékelését. A Bizottság úgy véli, hogy amennyiben úgy ítélik meg, hogy e törvény végrehajtása fokozott kockázatot jelent a tagállamok belső biztonságára és közrendjére nézve, sor kerülhet a vízummentességi rendszer felfüggesztésére²¹.

3. Ajánlások Észak-Macedónia számára

Észak-Macedónia intézkedéseket hozott a korábbi bizottsági ajánlások teljesítése érdekében. További erőfeszítésekre van azonban szükség a migrációkezelés, a pénzmosás elleni küzdelem, a terrorizmus elleni küzdelem, valamint a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem, továbbá az állampolgárság különleges gazdasági érdek fennállása esetén történő megszerzése terén. Különösen a következő kérdésekkel kell többet foglalkozni:

- a) Kiemelt feladatként össze kell hangolni Észak-Macedónia vízumpolitikáját a vízumköteles harmadik országok uniós jegyzékével, különösen azon harmadik országok tekintetében, amelyek irreguláris migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentenek az EU számára.
- b) A vízummentességi rendszerről szóló tájékoztató kampányokat a releváns migránsprofilokhoz kell igazítani, többek között a veszélyeztetett csoportok, a tartózkodás engedélyezett időtartamát túllépő személyek (túltartózkodás) és a menedékjog iránti megalapozatlan kérelmeket benyújtó személyek tekintetében.
- c) Tartózkodni kell az állampolgárság különleges gazdasági érdek fennállása esetén történő megszerzésének lehetővé tételétől.

²¹ Ezzel kapcsolatban lásd: A Tanács (EU) 2022/366 határozata (2022. március 3.) az Európai Unió és a Vanuatu-i Köztársaság közötti, a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumok alóli mentességről szóló megállapodás alkalmazásának részleges felfüggesztéséről (HL L 69., 2022.3.4., 105. o.).

- d) Aktualizált stratégiákat kell elfogadni a terrorizmus elleni küzdelemre, valamint az erőszakos szélsőséges megelőzésére és leküzdésére vonatkozóan, valamint folytatni kell a Nyugat-Balkán terrorizmus elleni küzdelmére irányuló közös cselekvési terv végrehajtását.
- e) Folytatni kell a korrupció és a szervezett bűnözés megelőzésére és leküzdésére irányuló erőfeszítéseket az alábbiak révén: i. jobb eredményeket kell felmutatni abban a tekintetben, hogy a magas szintű korrupciós ügyekben jogerős ítéletek szülessenek, többek között a bűncselekményből származó vagyoni eszközök elkobzása révén, ii. javítani kell a szervezett bűnözéssel és a pénzmosással kapcsolatos nyomozások, büntetőeljárások és ítéletek terén elért eredményeket, iii. több koordinált vagy közös nyomozásban kell részt venni a régió országaival és a tagállamokkal, valamint iv. teljes mértékben ki kell aknázni a szervezett bűnözés elleni küzdelemmel foglalkozó nemzeti koordinációs központot.

V. Szerbia

1. Migráció, menekültügy és visszafogadás

1.1 A migráció, a menekültügy, valamint a visszafogadással kapcsolatos együttműködés területén hozott intézkedések

Szerbia 2021-ben folytatta az intézkedések meghozatalát a határigazgatás, a migrációkezelés és a menekültügy területén. A tagállamok általában véve arról számoltak be, hogy jó az együttműködés Szerbiával a migráció és a határigazgatás, valamint a visszaküldés és visszafogadás terén. A határellenőrzés jogi kerete nagyrészt összhangban van az uniós vívmányokkal. Szerbia folytatta az integrált határigazgatási stratégia és annak cselekvési terve hatékony végrehajtását, miközben más nyugat-balkáni országokhoz hasonlóan továbbra is komoly migrációs nyomásnak van kitéve. Folytatta a menekültügyi és a befogadási kapacitások megerősítésére irányuló, az Európai Unió Menekültügyi Ügynökségével közösen elfogadott ütemterv végrehajtását.

Számos szinten rendszeres volt az együttműködés az Europollal a migráncsempészség elleni küzdelem érdekében. Szerbia több, az irreguláris migráció és az emberkereskedelem elleni nemzetközi műveletben is részt vett. Az ország egy, az emberkereskedelem megelőzésére és felszámolására irányuló, a 2017 és 2022 közötti időszakra szóló stratégiát is végrehajt, amely a nők és a gyermekek védelmére összpontosít. A szerb hatóságok a Covid19-világjárvány által teremtett sajátos körülményeket is figyelembe véve tovább bővítették a migránsok befogadására és ellátására irányuló kapacitásaikat.

A Frontex és Szerbia közötti, jogállásról szóló megállapodás²² 2021. május 1-jén lépett hatályba. A Frontex összekötő tisztviselője Belgrádban állomásozik (Szerbiára, Bosznia-Hercegovinára és Montenegróra kiterjedő regionális megbízással). 2021. június 16-án elindult a Frontex és Szerbia közös művelete, amelynek célja az irreguláris bevándorlás ellenőrzése, a határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelem és a bűnüldözési együttműködés megerősítése volt. A 2022. évi közös művelet folyamatban van.

²² Jogállásról szóló megállapodás az Európai Unió és a Szerb Köztársaság között, az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség által a Szerb Köztársaság területén végzett fellépések kapcsán.

Egy tagállam jelentős visszafogadási problémát jelzett a kétoldalú megállapodások eltérő értelmezése miatt; a probléma megoldására irányuló tárgyalások folyamatban vannak. Egy másik tagállam tájékoztatta a Bizottságot a hamis/hamisított úti okmányok használata elleni küzdelemre irányuló együttműködésről. Emellett egy másik tagállam arról számolt be, hogy három szerb illegális bevándorlási hálózatot felszámoltak.

A Bizottság a *vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készült negyedik jelentésben* a következő ajánlásokat fogalmazta meg.

a) El kell fogadni a schengeni cselekvési tervet, és biztosítani kell valamennyi érintett kormányzati intézmény kellő mértékű bevonását.

„A schengeni cselekvési terv kidolgozása” elnevezésű ikerintézményi projekt (IPA 2014) végrehajtása 2018 októberében kezdődött; A szerb belügyminisztérium külső partnere Magyarország és Litvánia volt. A projekt értékelte Szerbia jogi keretét és a schengeni vívmányoknak való megfelelését, és hozzájárult a nemzeti jogszabályoknak a schengeni vívmányokkal való összehangolásához. A projekt eredményeként egy olyan dokumentum született, amely felhasználható a schengeni térséghez való csatlakozásra vonatkozó cselekvési terv tervezetének véglegesítéséhez. A projekt 2021 decemberében ért véget.

b) Az integrált határigazgatás új koncepcióival összhangban új integrált határigazgatási stratégiát és cselekvési tervet kell kidolgozni és elfogadni.

2021. augusztus 19-én létrehoztak egy különleges munkacsoportot, amelynek feladata a Szerb Köztársaság 2022–2027-es időszakra szóló integrált határigazgatási stratégiájának kidolgozása. A stratégia és a cselekvési terv elfogadása folyamatban van.

c) A vízummentességi rendszerről szóló tájékoztató kampányokat a releváns migránsprofilokhoz kell igazítani, többek között a veszélyeztetett csoportok, a tartózkodás engedélyezett időtartamát túllépő személyek (túltartózkodás) és a menedéjog iránti megalapozatlan kérelmeket benyújtó személyek tekintetében.

2021-ben 34 program részesült finanszírozásban annak érdekében, hogy felhívják a menekültek, a belső menekültek és a visszatérők figyelmét a vízummentességi rendszerre, valamint társadalmi integrációjukra és a jogaik gyakorlását segítő mechanizmusokra. A kormány forrásokat biztosított a helyi hatóságoknak a visszatérők szükségleteinek kielégítéséhez. A Belügyminisztérium jelenleg hajtja végre a Szerb Köztársaságban a visszatérők visszailleszkedésére, valamint a roma férfiak és nők társadalmi befogadására irányuló, a 2016–2025-ös időszakra szóló stratégiát.

d) Biztosítani kell Szerbia vízumpolitikájának a vízumköteles harmadik országok uniós jegyzékéhez való további hozzáigazítását, különösen azon harmadik országok tekintetében, amelyek irreguláris migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentenek az EU számára.

Szerbia vízumpolitikája nem igazodik azon harmadik országok jegyzékéhez, amelyek állampolgárai a rövid távú tartózkodás tekintetében vízumkötelezettség alá esnek az EU-ban. A vízumkötelezettség alá eső országok uniós listáján szereplő alábbi országok állampolgárai vízummentességet élveznek Szerbiába: Azerbajdzsán, Bahrein, Belarusz, Bissau-Guinea, Bolívia, India, Indonézia, Jamaica, Katar, Kazahsztán, Kína, Kirgizisztán, Kuba, Kuvait, Mongólia, Omán, Oroszország, Örményország, Suriname, és Törökország.

Az uniós vízumpolitikával való összhang hiánya egyre inkább irreguláris áramlásokat váltott ki a nyugat-balkáni útvonalon, ami kedvezőtlenül hat Szerbia migrációs és határigazgatási rendszerének

végrehajtására, és ezt kiemelten fontos kérdésként kell kezelni. A 2022 első hónapjaiból származó adatokból többek között az világlik ki, hogy Burundi, Tunézia, India, Kuba és Törökország állampolgárai továbbmentek Szerbiából a nyugat-balkáni migrációs útvonal mentén, hogy szabálytalanul belépjenek a tagállamok területére. A harmadik országok vízumpolitikája jelentős befolyással lehet az EU-ba irányuló irreguláris migrációs mozgásokra. Ezért a vízumpolitikának az uniós vízumpolitikával történő összehangolása hozzájárul az e partnerek és az EU közötti vízummentességi rendszer megfelelő működéséhez. 2022. október 20-án Szerbia arról tájékoztatta a Bizottságot, hogy határozatot fogadott el a burundi²³ és tunéziai²⁴ állampolgárokra vonatkozó vízumkötelezettség bevezetéséről, összhangban Szerbia legmagasabb politikai szinten a Bizottság felé tett kötelezettségvállalásaival. Szerbia vállalta, hogy először is 2022 végéig vízumkötelezettséget vezet be az indiai állampolgárok számára, és ezáltal vízumpolitikáját még inkább hozzáigazítja azon harmadik országok jegyzékéhez, amelyek állampolgárai rövid távú tartózkodásra jogosító vízumkötelezettség alá esnek az EU-ban. A Bizottság e kötelezettségvállalásoknak megfelelően elvárja a vízumpolitika szorosabb összehangolását, és további tájékoztatást vár Szerbiától a megteendő lépésekről és azok hatékony végrehajtásáról. A vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében és a vízumrendelet 8. cikkével összhangban a Bizottság továbbra is figyelemmel kíséri és értékeli Szerbiának az uniós vízumpolitikához való igazodás érdekében tett intézkedéseit.

1.2 Az irreguláris migráció, a nemzetközi védelem iránti kérelmek, a visszaküldések és a visszafogadás alakulásának nyomon követése

2021-ben szerb állampolgárok 3 390 nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtottak be a tagállamokban, ami 2020-hoz képest 22 %-os növekedést (2 780) jelent. Az elismerő menekültügyi határozatok aránya a 2020. évi 4 %-ról 2021-ben 6 %-ra emelkedett.

Az Unió külső határait szabálytalanul átlépő szerb állampolgárok száma 2021-ben 2020-hoz képest (21 fő) 28 %-kal nőtt (37 főre). Azon szerb állampolgárok száma, akikről megállapították, hogy jogellenesen tartózkodnak a tagállamokban, 12 %-kal csökkent (a 2020. évi 16 355-ről 2021-ben 14 430-ra). 2021-ben azonban a 2018 óta mért folyamatos csökkenést követően 15 %-kal nőtt azon szerb állampolgárok száma, akikről megtagadták a beléptetést (2021-ben 8 265, míg 2020-ban 7 210 fő).

2020-hoz képest 2021-ben egyaránt csökkent a szerb állampolgárokra vonatkozóan meghozott kiutasítási határozatok száma (2021-ben 5 650, míg 2020-ban 6 265, azaz 10 %-os csökkenés), valamint a visszatért személyek száma (2021-ben 3 020, míg 2020-ban 3 540, azaz 15 %-os csökkenés). A Frontex általánosságban jó tapasztalatokról számolt be a Szerbiában végzett, visszaküldéssel kapcsolatos tevékenységeket illetően.

2. Igazságügyi együttműködés, közrend és biztonság

Szerbia folytatta az intézkedések meghozatalát a szervezett bűnözés (többek között a kábítószer- és emberkereskedelem) elleni küzdelem, a terrorizmus elleni küzdelem, valamint a korrupció megelőzése és a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén. A tagállamok arról számoltak be, hogy a biztonság területén általában véve jó az együttműködés Szerbiával.

²³ A határozat 2022. október 22-én lépett hatályba.

²⁴ A határozat 2022. november 20-án lépett hatályba.

Szerbia folytatta az együttműködést az Europollal és az Eurojusttal, és közös tevékenységekben vett részt több tagállammal. A SIENA biztonságos kommunikációs csatorna működőképes és rendszeresen használják. Szerbia és a CEPOL között stabil az együttműködés.

Az igazságszolgáltatás függetlenségének megerősítését célzó alkotmányos reform első szakasza 2021 februárjában sikeresen lezárult az alkotmánymódosítások parlamentben történő kihirdetésével. A tervek szerint 2023 februárjáig elfogadandó végrehajtási jogszabály fontos szerepet fog játszani az igazságszolgáltatásra gyakorolt esetleges politikai befolyás elleni garanciák megerősítésében.

2021-ben Szerbia fokozta a szervezett bűnözés elleni műveleteit, miután a Covid19-világjárvány következtében 2020-ban csökkent a tevékenységek száma. Különös erőfeszítéseket tettek a kábítószer-csempészet, valamint a tiltott fegyvergyártás és -kereskedelem elleni küzdelem terén. Számos operatív tevékenységet végeztek az Europollal együttműködésben; a szerb rendőrség sok analitikus EMPACT-projektben is részt vett. Szerbia arról számolt be, hogy különösen szoros együttműködést folytat egy tagállammal a bűncselekményekből származó vagyoni eszközök elkobzása terén folytatott nemzetközi együttműködés javítása érdekében. 2021 második felében megkezdődött a büntető törvénykönyv módosítására irányuló előkészítő munka, melynek középpontjában a szervezett bűnözés, különösen a fegyverek illegális gyártásának és csempészetének megelőzése állt.

Azonban több jelentős kihívás továbbra is fennáll. Az EU-ban továbbra is működnek Szerbiából kiinduló vagy Szerbiához kapcsolódó bűnözői hálózatok. Bűnözői tevékenységeik változatosak, és magukban foglalják a vagyon elleni szervezett bűnözést (betörések, gépjárműbűnözés, rablások), a migráncsempészt, a csak a kibertérben elkövethető bűncselekményeket, a készpénz-helyettesítő fizetési eszközökkel elkövetett csalást, a tiltott dohánytermesztést és -csempészetet, valamint a kábítószer-kereskedelmet (különösen a kokain- és heroinkereskedelmet)²⁵. Szerbia a nyugat-balkáni útvonalon a migráncsempészet egyik fő tranzitországa, ezért a szerb embercsempészek aktívan részt vesznek az irreguláris migránsok régió belüli szállításában. Több tagállamban is működnek emberkereskedelemmel foglalkozó szerb hálózatok, melyek kizsákmányolják az áldozataikat, köztük a kiskorúakat, elsősorban munkaerő-kizsákmányolással és bűnözésre kényszerítve őket. A terrorizmus elleni küzdelem terén Szerbia a külföldi terrorista harcosok visszatérését tekinti a legnagyobb biztonsági problémának.

A Bizottság a *vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készült negyedik jelentésben* a következő ajánlásokat fogalmazta meg.

a) Jobb eredményekre kell törekedni a magas szinten elkövetett korrupciós ügyekben történő nyomozás, vádemelés és jogerős ítéletek meghozatala terén, többek között a bűncselekményből származó vagyoni eszközök elkobzása révén.

Szerbia változtatásokat hajtott végre annak érdekében, hogy jobban mérje a magas szinten elkövetett korrupciós ügyekben folytatott nyomozások, büntetőeljárások és jogerős ítéletek terén elért eredményeket, ideértve a bűncselekményből származó vagyoni eszközök lefoglalását és elkobzását is.

²⁵ A tagállamok hozzájárulásai az Európai Unió súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettségének 2021. évi értékeléséhez.

A magas szintű korrupciós ügyekben 2021-ben 2020-hoz képest kismértékben nőtt a vádemelések és a jogerős ítéletek száma.

A szervezett bűnözéssel foglalkozó ügyészség vádiratai alapján a bíróságok 2021-ben 10 személlyel szemben hoztak elsőfokú ítéletet (a 2020. évi 22-höz képest). 19 személlyel szemben született jogerős ítélet (a 2020. évi 11 személlyel szemben). A Szervezett Bűnözés Elleni Ügyészség 22 személlyel szemben rendelt el nyomozást és 22 vádiratot bocsátott ki (a 2020. évi 19-hez képest). 2020-hoz hasonlóan nem volt olyan ügy, amikor jogerős vagyonelkobzásra került sor (szemben a 2019. évi 3 üggyel). Szerbiának eddig még nem sikerült meggyőző eredményeket felmutatnia a vagyoni eszközök korrupciós ügyekben történő elkobzása terén.

2021-ben a felsőbb ügyészségeken a korrupció elleni küzdelemmel foglalkozó speciális szervezeti egységekhez 3 035 büntetőfeljelentés érkezett (a 2020. évi 2 936-hoz képest). 270 nyomozást rendeltek el, és 67 személlyel szemben indítottak párhuzamos pénzügyi nyomozást (a 2020. évi 23-hoz képest). Összesen 540 vádiratot adtak ki (2020-ban 470-et). A bíróságok e szervezeti egységek vádiratai alapján 271 személy ellen hoztak első fokon ítéletet (2020-ban 230 személy ellen). 255 személlyel szemben született jogerős ítélet (a 2020. évi 195 személlyel szemben).

2021-ben az általános joghatósággal rendelkező ügyészségek (tehát nem szakosodott szervezeti egységek) 29 esetben rendeltek el nyomozást korrupciós és gazdasági bűncselekményekre vonatkozóan (2020-ban 22 esetben), és kevesebb vádiratot nyújtottak be, mint 2020-ban, mivel az ügyek fokozatosan átkerültek a szakosított szervezeti egységekhez (2021-ben 63 vádemelés történt, míg 2020-ban 136). A bíróságok első fokon 132 személyt, végső fokon pedig 80 személyt ítélték el. A vagyoni eszközök végleges elkobzására csak egyetlen ügyben került sor (2020-ban 3 ügyben).

b) Új korrupcióellenes stratégiát kell elfogadni, amelyet hiteles és reális cselekvési terv, valamint hatékony koordinációs mechanizmus támogat.

Mivel a 2013–2018-as időszakra szóló nemzeti korrupcióellenes stratégia lejárt, Szerbiának új stratégiát kell elfogadnia és végrehajtania, amelyet reális cselekvési terv és hatékony koordinációs mechanizmus támaszt alá. Ennek az új stratégiának és cselekvési tervnek a kidolgozása azonban még folyamatban van.

A korrupciónak különösen kitett ágazatok tekintetében Szerbia 2021 szeptemberében operatív tervet fogadott el a korrupció megelőzésére a különös kockázatot jelentő területeken.

Végezetül az Oktatási Minisztérium 2021 októberében egyedi operatív tervet fogadott el az oktatási korrupció elleni küzdelemről, az Egészségügyi Minisztérium pedig 2021 decemberében az egészségügyi ágazatban tapasztalható korrupció elleni tervet fogadott el. Mindkét tervet várhatóan 2022-ben hajtják végre.

c) További előrehaladást kell elérni a Nyugat-Balkán terrorizmus elleni küzdelmére irányuló közös cselekvési terv végrehajtása terén.

A közös cselekvési terv 1. célkitűzése alapján a kormány 2021 decemberében kinevezte a belügyminisztert a terrorizmus megelőzésével és az ellene folytatott küzdelemmel foglalkozó nemzeti koordinátornak. Létezik egy nemzeti koordinációs testület, amelynek feladata a terrorizmus megelőzésének és az ellene folytatott küzdelemnek a koordinálása.

A 2. célkitűzés keretében a kormány folytatta annak a cselekvési tervnek a végrehajtását, melynek célja a szerb állampolgársággal rendelkező visszatérő terrorista harcosoknak az államhatár átlépésekor történő azonosítása.

d) Fokozni kell az erőszakos szélsőségesességhez és terrorizmushoz – többek között a jobboldali erőszakos szélsőségesességhez – vezető radikalizálódás valamennyi formájának megelőzésére irányuló erőfeszítéseket.

Szerbia folytatja erőfeszítéseit ezen a területen. 2021-ben intenzíven használták a SIENA platformot. 2021 áprilisa és májusa között Szerbia az Európával együtt fellépett a szélsőséges online tartalmak ellen. Csehország jelezte, hogy együttműködik Szerbiával az álhírek elleni küzdelemben, hogy felvértesse az újságírókat és a választási megfigyelőket a dezinformációval és propagandával szemben.

3. Ajánlások Szerbia számára

Szerbia intézkedéseket hozott a korábbi bizottsági ajánlások teljesítése érdekében. További erőfeszítésekre van azonban szükség a vízumpolitika, a határigazgatás, a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem, valamint az erőszakos szélsőségesesség valamennyi formájának megelőzése és leküzdése terén. Különösen a következő kérdésekkel kell többet foglalkozni:

- a) Az integrált határigazgatás új koncepcióival összhangban új integrált határigazgatási stratégiát és cselekvési tervet kell elfogadni.
- b) Eleget kell tenni a legmagasabb politikai szinten tett kötelezettségvállalásnak, és kiemelt feladatként össze kell hangolni Szerbia vízumpolitikáját a vízumköteles harmadik országok uniós jegyzékével, különösen azon harmadik országok tekintetében, amelyek irreguláris migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentenek az EU számára.
- c) Új korrupcióellenes stratégiát kell elfogadni, amelyet hiteles és reális cselekvési terv egészít ki.
- d) Javítani kell a szervezett bűnözés – többek között a kábítószer-kereskedelem, a pénzmosás, a bűncselekményből származó vagyoni eszközök elkobzása és a migránsok tagállamokban történő kizsákmányolása – elleni küzdelem terén elért eredményeket.
- e) Folytatni kell a Nyugat-Balkán terrorizmus elleni küzdelmére irányuló közös cselekvési terv keretében létrejött kétoldalú megállapodás végrehajtását, különös tekintettel a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemre (4. célkitűzés) és a kritikus infrastruktúrák védelmére (5. célkitűzés); el kell fogadni az uniós szakpolitikákkal összhangban a terrorizmus elleni küzdelemre és az erőszakos szélsőségesesség megelőzésére vonatkozó új stratégiát és cselekvési tervet, amely kiterjed a radikalizálódás és az erőszakos szélsőségesesség valamennyi formájára (függetlenül azok politikai, vallási vagy etno-nacionalista kiváltó okaitól).

VI. Grúzia

1. Migráció, menekültügy és visszafogadás

1.1. A vízumliberalizációs követelmények folyamatos teljesítésének biztosítása érdekében hozott intézkedések

A tagállamok megerősítették, hogy a grúz hatóságokkal továbbra is jó az együttműködés a visszaküldés és a visszafogadás területén. A jól működő visszafogadási ügyviteli rendszer különösen

hasznosnak bizonyult a vilájárvány idején. Az állami reintegrációs program keretében folytatódtak a visszatérők szakmai és társadalmi visszailleszkedésének megkönnyítésére irányuló erőfeszítések.

2021. február 11-én Grúzia felülvizsgált munkamegállapodást írt alá a Frontexszel²⁶. A Frontexszel folytatott fokozott együttműködés révén Grúzia közös műveletekben és gyűjtő visszaküldési műveletekben vesz részt. Több Frontex-tisztviselőt telepítettek a grúz nemzetközi repülőterekre, és grúz rendőrtiszteket telepítettek az érintett tagállamok repülőtereire.

Grúzia alkalmazza a 2021–2030-as időszakra szóló új migrációs stratégiát és az ehhez kapcsolódó 2022-es cselekvési tervet. 2021 márciusában az ország megfigyelői státuszt kapott az Európai Migrációs Hálózatban. 2021 augusztusában új cselekvési tervet fogadtak el a hontalanság csökkentésére.

A legutóbbi integrált határigazgatási stratégia és az ahhoz kapcsolódó cselekvési terv 2018-ban lejárt. Az új stratégiát és cselekvési tervet még nem hagyták jóvá: a jóváhagyás várható új időpontja 2022. ősz. Folytatódtak a határbiztonság és -védelem új infrastruktúrával és további felszerelésekkel történő megerősítésére irányuló erőfeszítések, a szárazföldi, légi és tengeri kapacitások növelésével.

Grúzia mind operatív, mind elemzési szempontból rendszeresen együttműködik az Európával, többek között a migráncsempészség terén. Az e tevékenységben részt vevő bünszövetkezetek elleni fellépés érdekében az ország kétoldalú együttműködést folytat a tagállamokkal, többek között a rendőrségi attasék kiterjedt hálózatán keresztül.

Grúzia arról számolt be, hogy információcserét folytat az Interpollal az elveszett és elloptott útlevelekről. A nem biometrikus útleveleket teljeskörűen fokozatosan kivezetik 2024. december 31-ig, amikor az összes nem biometrikus okmány lejár. 2022. január 1-jén összesen 12 371 nem biometrikus útlevel volt még érvényben.

Egy tagállam számolt be az okmányokkal való visszaélés elleni küzdelem terén Grúziával folytatott együttműködésről. Egy másik tagállammal Grúzia kétoldalú megállapodást írt alá az illegális bevándorlás elleni küzdelemről.

1.2. A vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készült negyedik jelentésben foglalt, migrációval kapcsolatos ajánlások végrehajtása érdekében hozott intézkedések

a) Továbbra is proaktívan foglalkozni kell a tagállamokban benyújtott, menedékjog iránti megalapozatlan kérelmek problémájával; a vízummentességi rendszerről szóló tájékoztató kampányokat a releváns migránsprofilokhoz kell igazítani, ideértve a veszélyeztetett csoportokat, a tartózkodás engedélyezett időtartamát túllépő személyeket (túltartózkodás) és a menedékjog iránti megalapozatlan kérelmeket benyújtó személyeket.

Grúzia jelentős erőfeszítéseket tett a tagállamokban benyújtott, menedékjog iránti megalapozatlan kérelmek kezelése érdekében. 2021. január 1-je óta 2 202 polgárt akadályoztak meg abban, hogy elhagyja az országot, azon jogszabályok alapján, amelyek lehetővé teszik a hatóságok számára, hogy megakadályozzák a tagállamokba való távozást, ha az alapvető feltételek (a megélhetéshez szükséges

²⁶ <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-renews-working-arrangement-with-georgia-e0212v#:~:text=Under%20the%20revised%20arrangement%2C%20Frontex,of%20border%20management%20and%20return.>

források megléte stb.) nem teljesülnek. A jogellenesen külföldön tartózkodó grúz állampolgárokat segítő személyek ellen büntetőeljárás indítható, bár a hatóságok elismerik, hogy ezen eljárások végrehajtása nem könnyű.

Grúzia célzott tájékoztató/tudatosságnövelő kampányokat is folytatott az EU-n belüli utazási és tartózkodási feltételekről.

b) Biztosítani kell Grúzia vízumpolitikájának a vízumköteles harmadik országok uniós jegyzékéhez való további hozzáigazítását, különösen azon harmadik országok tekintetében, amelyek irreguláris migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentenek az EU számára.

Grúzia vízumpolitikája nem igazodik azon harmadik országok jegyzékéhez, amelyek állampolgárai a rövid távú tartózkodás tekintetében vízumkötelezettség alá esnek az EU-ban. A vízumköteles országok uniós listáján szereplő következő országok vízummentességet élveznek Grúziában: Dél-Afrika, Ecuador, Irán, Jordánia, Kazahsztán, Kuvait, Kirgizisztán, Libanon, Omán, Katar, Oroszország, Salvador, Szaúd-Arábia, Tádzsikisztán, Thaiföld, Törökország, Türkmenisztán és Üzbegisztán. Grúzia 2021-ben nem tett előrelépést ebben a kérdésben.

1.3. Az irreguláris migráció, a nemzetközi védelem iránti kérelmek, a visszaküldések és a visszafogadás alakulásának nyomon követése

A tagállamokban benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelmek száma 2021-ben 69 %-kal nőtt 2020-hoz képest; 2021-ben 14 600 kérelmet adtak be, míg 2020-ban 8 650-et. Az elismerő menekültügyi határozatok aránya kismértékben, a 2020. évi 4,3 %-ról 2021-ben 4,9 %-ra csökkent.

2021-ben grúz állampolgárok részéről 30 szabálytalan határátlépés történt a tagállamok irányába, ami megegyezik a 2020. évi számmal. 2021-ben 28 %-kal nőtt azon grúz állampolgárok száma, akikről megállapították, hogy jogellenesen tartózkodnak a tagállamokban; a 2020. évi 10 165-tel szemben 2021-ben 13 000 jogellenes tartózkodást rögzítettek. Ugyanezt a növekvő tendenciát követi azon grúz állampolgárok száma, akiknek megtagadták a beléptetését: ezek száma a 2020. évi 2 065-ről 2021-ben 3 105-re – vagyis 50 %-kal – nőtt.

2021-ben a grúz állampolgárok számára kiadott kiutasítási határozatok száma 13 %-kal csökkent (2021-ben 10 595, szemben a 2020. évi 12 120-szal), csakúgy, mint a visszatérők száma (2021-ben 5 495, míg 2020-ban 6 330). A Frontex azonban arról számolt be, hogy 2021-ben kielégítő volt az uniós visszafogadási megállapodás végrehajtása. Több tagállam jó együttműködésről számolt be Grúziával, különösen a kitoloncolásra szolgáló légi járatok alkalmazása tekintetében.

2. Igazságügyi együttműködés, közrend és biztonság

2.1. A követelmények folyamatos teljesítésének biztosítása érdekében hozott intézkedések

A tagállamok arról számoltak be, hogy a biztonság területén általában véve jó az együttműködés Grúziával. Grúzia folytatta az együttműködést az Europollal és az Eurojusttal, és közös tevékenységekben vett részt több tagállammal. Az ország rendszeresen együttműködött az uniós vagyonszerezési hivatalokkal, és időben teljesítette a megkereséseket.

Grúzia folytatta a korrupció elleni küzdelmet: 2021-ben 197 személyt vontak büntetőeljárás alá, és 117-et ítélték el, köztük 7 magas rangú tisztviselőt. Jelentős erőfeszítéseket tettek a szakosodott ügyészek és a pénzügyi nyomozók képzése érdekében, különös tekintettel a vagyonszerzési technikákra, valamint a befagyasztási és elkobzási eljárásokra. 2021. március 16-án a korrupció elleni küzdelem koordinálásának feladatát az Igazságügyi Minisztériumról a kormányra ruházták át,

és az erre irányuló szakpolitika teljes egészében a miniszterelnök közvetlen felügyelete alá került. 2021. áprilisában az Európa Tanács Korruptió Elleni Államok Csoportja (GRECO) jelentést tett közzé, amelyben megerősítette, hogy Grúzia nagyrészt végrehajtotta a GRECO korrupció elleni küzdelemről szóló, 2017-ben kiadott ajánlásait.

Grúzia a szervezett bűnözés elleni küzdelemre vonatkozó 2021–2024-es nemzeti stratégia és az ahhoz kapcsolódó 2021–2022-es cselekvési terv részeként folytatta a szervezett bűnözés elleni küzdelmet. Erőfeszítéseket tett különösen a kiberbűnözés, a kábítószer-kereskedelem és a szervezett bűnözés által használt pénzmosási rendszerek elleni küzdelem terén; e tevékenységek keretében gyakran került sor nemzetközi együttműködésre. Grúzia lezárta a káros kábítószer-használatra vonatkozó korábbi nemzeti stratégia és annak 2021–2022-es cselekvési terve alkalmazását. Az új 2022–2026-os stratégia és a 2022–2023-as időszakra szóló cselekvési terv elfogadására a tervek szerint 2022-ben kerül sor. A 2021–2026-os időszakra szóló, a kábítószerrel való visszaélés megelőzésére irányuló nemzeti stratégia végrehajtása folyamatban van. A 2021–2025-ös időszakra vonatkozó, hírszerzésen alapuló bűnüldözési stratégiát 2021. július 11-én fogadták el. 2021-ben folytatódott a további szakemberek pénzmosás elleni küzdelemmel kapcsolatos képzését célzó kapacitásépítés.

Grúzia aktívan részt vesz „A szervezett bűnözés elleni küzdelem a keleti partnerség régiójában” elnevezésű, az Europol által végrehajtott projektben. Továbbra is intenzív együttműködést folytatott a CEPOL-lal, különösen a csereprogram megerősítése terén: számos grúz biztonsági és rendőrtiszt vett részt szakmai gyakorlaton releváns tagállami intézményekben.

Grúzia a terrorizmus elleni küzdelemre vonatkozó nemzeti stratégiát és cselekvési tervet hajt végre. Az ország részt vesz a terrorizmus elleni küzdelemre irányuló nemzetközi erőfeszítésekben, és aktív tagja a Dáís elleni nemzetközi koalíciónak. Grúzia átfogó jogi kerettel rendelkezik a terrorizmus finanszírozásának bűncselekménnyé nyilvánítására.

Mindazonáltal a grúz szervezett bűnözői hálózatok továbbra is a legaktívabbak közé tartoznak az egész EU-ban a vagyon elleni szervezett bűncselekmények terén, ideértve a betöréseket, a járművek és járműalkatrészek ellopását, valamint a szervezett bolti lopást. A grúz bűnözői hálózatok továbbra is részt vesznek az irreguláris migránsok Törökországból az EU-ba irányuló csempészetében.

2021. december 30-án a Parlament gyorsított eljárás keretében jogalkotási csomagot fogadott el, amely felszámolta az uniós támogatásban részesült Állami Felügyelői Szolgálatot. Az állami felügyelőt a rendes eljárás lefolytatása nélkül elbocsátották. Ez aggályokat vetett fel a grúz adatvédelmi hatóság függetlenségének fennmaradásával kapcsolatban, amely a vízumliberalizáció egyik mércéje. Az Állami Felügyelői Szolgálat és az állami felügyelői tisztség helyett két külön intézményt hoztak létre: a Különleges Nyomozó Szolgálatot és a Személyesadat-védelmi Szolgálatot.

2.2. A vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készült negyedik jelentésben foglalt ajánlások végrehajtása érdekében hozott intézkedések

a) Javítani kell a korrupcióellenes intézmények és bűnüldöző hatóságok hatékonyságát a magas szinten elkövetett korrupciós ügyek hatékonyabb kezelése érdekében; biztosítani kell, hogy minden ilyen ügyben nyomozást folytassanak.

2021. március 16-án a korrupció elleni küzdelem koordinációját áthelyezték az Igazságügyi Minisztériumtól a Kormányzati Igazgatási Hivatalhoz (AOG), amely közvetlenül a

miniszterelnöknek van alárendelve. 2021. június 9-én az AOG-on belül létrejött a Korruptióellenes Titkárság azzal a céllal, hogy ellássa a Korruptióellenes Tanács titkárságának feladatait, kidolgozza az új korruptióellenes stratégiát és annak cselekvési terveit, valamint nyomon kövesse azok végrehajtását.

2021-ben 218 vizsgálatot indítottak, 197 személyt vontak büntetőeljárás alá, és 117 személyt ítélték el korruptióval kapcsolatban. 2021-ben 14 magas rangú tisztviselőt vontak büntetőeljárás alá, köztük egy miniszterhelyettes, egy helyettes ügyészt, egy közjogi szerv vezetőjét és vezetőhelyettesét, kormányzókat, kormányzóhelyetteseket, egy polgármester-helyettes és helyi tanácsok tagjait (akik a bűncselekmény elkövetésének időpontjában ezen tisztségeket töltötték be), 7-et pedig elítéltek korruptió miatt. Többet kell tenni a magas szinten elkövetett korruptió elleni küzdelem, és különösen a nagy léptékű egyéni érdekeltségek szerepének és befolyásának kezelése érdekében mind a gazdasági, mind a politikai szférában²⁷.

b) Véglegesíteni kell a Legfelsőbb Bíróság reformját azáltal, hogy a bírák kiválasztási eljárását teljes mértékben összhangba hozzák a Velencei Bizottság ajánlásaival és az európai normákkal; véglegesíteni kell az ügyészség reformját, beleértve a nyomozói és az ügyészi hatáskör elválasztását is.

2019 és 2021 között 28 bírót neveztek ki a Legfelsőbb Bírósághoz, akiknek megbízatása egész életre szól. Ezek a kinevezések, amelyekre a kinevezési folyamat hiányosságainak orvoslása előtt került sor, nincsenek összhangban az EBESZ/Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala és az Európa Tanács Velencei Bizottsága ajánlásaival. Az EU ismételten aggodalmának²⁸ adott hangot ezzel az eljárással kapcsolatban, amely aláássa az igazságszolgáltatás függetlenségét és a grúz igazságszolgáltatási rendszerbe vetett közbizalmat.

2020. szeptember 30-án és 2021. április 1-jén a parlament módosításokat fogadott el a Legfelsőbb Bíróság bíráinak kiválasztási eljárására vonatkozóan. A Velencei Bizottságnak azonban több olyan ajánlása is van, melyekkel Grúzia nem foglalkozott, és további munkára van szükség annak érdekében, hogy a Legfelsőbb Bíróság bíráinak kinevezési eljárását teljes mértékben összhangba hozzák ezekkel az ajánlásokkal.

A Grúziának nyújtandó makroszintű pénzügyi támogatás második, 75 millió EUR összegű részletét a Bizottság 2021. október 7-i határozatában törölte, különösen azért, mert nem teljesült az igazságszolgáltatással kapcsolatos feltétel, azaz az igazságszolgáltatási rendszer függetlenségének, elszámoltathatóságának és színvonalának javítása. A Legfelsőbb Bíróság bíráinak kiválasztására úgy került sor, hogy nem hozták meg az ahhoz szükséges jogszabályi változtatásokat, hogy a Velencei Bizottság valamennyi ajánlásának teljeskörűen megfeleljenek. Az eljárás azt sem biztosította, hogy valamennyi jelölt egyenlő bánásmódban részesüljön. Ezenkívül több további, az igazságszolgáltatási rendszer átláthatóságának növelését célzó módosítást nem fogadtak el.

2021. november 24-én benyújtották a Parlamentnek azokat a módosításokat, amelyek egyértelműen elkülönítik az ügyészi és a nyomozói hatásköröket a nyomozás során; a jogalkotási eljárás folyamatban van.

²⁷ Lásd a Bizottság véleményét Grúzia európai uniós tagság iránti kérelméről, COM(2022) 405 final.

²⁸ https://www.eeas.europa.eu/eeas/georgia-statement-spokesperson-appointment-supreme-court-judges_en

- a) *Le kell zárni a pénzügyi információs egység (FIU) operatív fejlesztését annak biztosításával, hogy az: i. bármely szükséges információt képes legyen beszerezni az adatszolgáltató szervezetektől, valamint ii. időben és teljes mértékben hozzá tudjon férni a munkája megfelelő elvégzéséhez szükséges pénzügyi, igazgatási és büntetőügyi információkhoz.***

A Grúzia által szolgáltatott és a legutóbbi MONEYVAL-jelentés²⁹ által megerősített információk szerint a pénzügyi információs egység operatív fejlesztése lezárult. Más hiányosságok miatt azonban ugyanez a jelentés a grúz pénzügyi információs egység általános teljesítményét úgy értékeli, hogy az csak részben felel meg az ajánlásoknak.

- b) *Folytatni kell a szervezett bűnözés megelőzésére és az ellene való küzdelemre – különösen a jogellenes tevékenységekből származó nyereség tisztára mosása ellen – irányuló erőfeszítéseket.***

Grúzia a szervezett bűnözés elleni küzdelemre vonatkozó nemzeti stratégia és az ahhoz kapcsolódó cselekvési tervek részeként folytatta a szervezett bűnözés elleni küzdelmet. Az Europol grúziai összekötő irodája szorosan együttműködik a Súlyos és Szervezett Bűnözés Elleni Európai Központ csoportjaival. A kétoldalú együttműködés is erősödött, többek között kétoldalú megállapodások és a 11 tagállamhoz kiküldött rendőrségi attasék hálózata révén, különös tekintettel a pénzmosás elleni küzdelemre.

2021-ben az Eurojust grúz összekötő ügyésze 2 új ügyet vett nyilvántartásba, míg az Eurojust nemzeti tagjai Grúziával szemben 21 új ügyet vettek nyilvántartásba. Ezek az ügyek főként korrupcióval, migráncsempéssel, csalással, valamint pénzmosással kapcsolatosak. 2021-ben Grúzia új közös nyomozócsoportról szóló megállapodást írt alá az Eurojust által támogatott ügyben.

A fenti intézkedések ellenére a Grúziából kiinduló vagy Grúziához kapcsolódó bűnözői hálózatok továbbra is aktívak az EU-ban. Bűnözői tevékenységeik változatosak: beletartozik a vagyon elleni szervezett bűnözés (betörések, gépjármű-bűnözés, rablások), a migráncsempészet és a kábítószer-kereskedelem (különösen a heroinkereskedelem)³⁰.

- c) *Folytatni kell a nemzeti jogszabályoknak a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelemre vonatkozó uniós vívmányokkal való teljes körű összehangolására irányuló erőfeszítéseket.***

Grúzia 2021-ben erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy jobban összehangolja a pénzmosásra és a terrorizmus finanszírozására vonatkozó jogszabályait az e területen elfogadott uniós jogszabályokkal. Ez lehetővé tette a grúz hatóságok számára, hogy az Egyesült Nemzetek szankcióbizottságának jegyzékei alapján rögtön azok közzétételét követően intézkedjenek. Egy másik jogszabály-módosítás lehetővé teszi az FMS (a grúz FIU) számára, hogy a korábbiakhoz képest több nemzeti intézménynek (többek között a pénzügyminisztériumnak) nyújtson be több bizalmas információt pénzmosással és terrorizmusfinanszírozással kapcsolatos bűncselekményeket illetően. Az e módosítások jóváhagyására irányuló jogalkotási eljárás folyamatban van.

3. Ajánlások Grúzia számára

²⁹ <https://rm.coe.int/moneyval-2020-20-5th-round-mer-georgia/1680a03271>

³⁰ A tagállamok hozzájárulásai az Európai Unió súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettségének 2021. évi értékeléséhez.

Összességében Grúzia továbbra is teljesíti a vízumliberalizációs követelményeket, és lépéseket tett a Bizottság korábbi ajánlásainak teljesítése érdekében. További erőfeszítésekre van azonban szükség a vízumpolitika, valamint a pénzmosás és a szervezett bűnözés elleni küzdelem terén. Különösen a következő kérdésekkel kell többet foglalkozni:

- a) Össze kell hangolni Grúzia vízumpolitikáját a vízumköteles harmadik országok uniós jegyzékével, különösen azon harmadik országok tekintetében, amelyek irreguláris migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentenek az EU számára.
- b) Továbbra is foglalkozni kell a tagállamokban benyújtott, menedékjog iránti megalapozatlan kérelmek problémájával; a vízummentességi rendszerről szóló tájékoztató kampányokat a releváns migránsprofilokhoz kell igazítani, ideértve a veszélyeztetett csoportokat, a tartózkodás engedélyezett időtartamát túllépő személyeket (túltartózkodás) és a menedékjog iránti megalapozatlan kérelmeket benyújtó személyeket.
- c) Fokozni kell a korrupció elleni küzdelemre irányuló erőfeszítéseket, különös tekintettel a nagy léptékű egyéni érdekeltségek szerepére és a gazdasági és politikai szférára gyakorolt befolyására, különösen a korrupcióellenes intézmények függetlenségének és koordinációjának megerősítése, valamint a szükséges források biztosítása révén.
- d) Le kell zárni a nemzeti jogszabályoknak a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelemre vonatkozó uniós vívmányokkal való teljes körű összehangolására irányuló erőfeszítéseket.
- e) Fokozni kell a szervezett bűnözés elleni erőfeszítéseket, különös tekintettel az EU-n belüli műveletekhez kapcsolódó hálózatokra.
- f) A Legfelsőbb Bíróság bírúinak kinevezésére vonatkozó eljárást teljes mértékben össze kell hangolni a Velencei Bizottság ajánlásaival, valamint el kell fogadni és végre kell hajtani a Legfelsőbb Bíróság bírúinak feddhetetlenségét és teljesítményét értékelő jogszabályokat.
- g) Biztosítani kell az adatvédelmi hatóság függetlenségét.

VII. Moldovai Köztársaság

1. Migráció, menekültügy és visszafogadás

2021-ben a tagállamok általában véve jó együttműködésről számoltak be a Moldovai Köztársasággal (a továbbiakban: Moldova) a migráció és a határigazgatás terén, beleértve a visszafogadást is. Jeleztek néhány problémát a harmadik országbeli állampolgárok visszatérésével kapcsolatban, különösen olyanokat illetően, akik moldovai állampolgárokkal kötöttek házasságot, de e problémák igen korlátozott számú esetet érintettek. Továbbá jelezték, hogy Moldova részéről adminisztratív késedelmet tapasztaltak a visszafogadási kérelmek kezelése során. Négy tagállam (Franciaország, Németország, Lettország és Litvánia) számolt be arról, hogy kétoldalú operatív tevékenységeket és projekteket folytat Moldovával a migráció és a határigazgatás területén.

Moldova továbbra is törekedett arra, hogy az infrastruktúrába, a szoftverekbe és a képzésbe való beruházás révén javítsa a határigazgatási és a migrációs rendszereket. A Frontex és a moldovai határrendészet között már korábban létrejött egy együttműködési terv. 2021 decemberében ezt a tervet a 2022–2024-es időszakra megújították.

A moldovai-ukrán határellenőrzést segítő európai uniós misszió (EUBAM Moldova és Ukrajna) 2022. február 24-től azonnal átszervezte munkáját, hogy segítsen a lakóhelyüket elhagyni

kényszerült, Ukrajnából érkező személyekkel kapcsolatos teendőkben. Ennek keretében tanácsadást biztosított a migrációs áramlások egyszerűsítésével kapcsolatban, segítséget nyújtott a veszélyeztetett migránsoknak, tájékoztatást nyújtott a belépéskor követendő alapvető határellenőrzési eljárásokról, valamint segítséget nyújtott a humanitárius segélyek vámkezeléséhez. Június 2-án a Bizottság, Ukrajna és Moldova³¹ új egyetértési megállapodást írt alá, amely lehetővé teszi, hogy az EUBAM végrehajtási hatásköröket gyakoroljon a határellenőrzés terén, amennyiben valamelyik ország ezt kéri. Az EUBAM teljes mértékben együttműködik a Frontex személyzetével, hogy le tudják fedni a kulcsfontosságú határátkelőhelyeket.

Ami az okmánybiztonságot illeti, Moldova most már csak az ICAO-nak megfelelő biometrikus útleveleket bocsát ki. Az ICAO-nak meg nem felelő útlevelek fokozatos kivonása 2021. január 1-jén fejeződött be. Moldova folytatta az útlevelekkel foglalkozó személyzet intenzív képzését. Az Interpollal az elveszett és ellopott útlevelek tekintetében folytatott együttműködés rendszeres és szisztematikus.

2021-ben Moldova megfigyelői státuszt kapott az Európai Migrációs Hálózatban.

1.1. A vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készült negyedik jelentésben foglalt, migrációval kapcsolatos ajánlások végrehajtása érdekében hozott intézkedések

A Bizottság a vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készült negyedik jelentésben a következő ajánlásokat fogalmazta meg.

a) A vízummentességi rendszerről szóló tájékoztató kampányokat továbbra is a releváns migránsprofilokhoz kell igazítani, ideértve a veszélyeztetett csoportokat, a tartózkodás engedélyezett időtartamát túllépő személyeket (túltartózkodás) és a menedéjog iránti megalapozatlan kérelmeket benyújtó személyeket.

Az EU-ba történő vízummentes beutazás témájával rendszeresen foglalkoznak az általános európai integrációs kérdésekről szóló tájékoztató kampányok. 2021-ben célzottabb intézkedésként közzétették a moldovai állampolgároknak szóló, az EU-n belüli szabad mozgásról szóló útmutató felülvizsgált változatát. A veszélyeztetett kisebbségek körében közösségi közvetítőkön keresztül kifejezetten e kisebbségekre szabott kampányokat folytatnak.

b) Biztosítani kell Moldova vízumpolitikájának a vízumköteles harmadik országok uniós jegyzékéhez való további hozzáigazítását, különösen azon harmadik országok tekintetében, amelyek irreguláris migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentenek az EU számára.

Moldova vízumpolitikája nem igazodik azon harmadik országok jegyzékéhez, amelyek állampolgárai a rövid távú tartózkodás tekintetében vízumkötelezettség alá esnek az EU-ban. A vízumköteles országok uniós listáján szereplő következő országok vízummentességet élveznek Moldovában: Azerbajdzsán, Belarusz, Ecuador, Kazahsztán, Kirgizisztán, Kuba, Oroszország, Örményország, Salvador, Tádzsikisztán, Törökország és Üzbegisztán. 2021-ben nem történt jelentős fejlemény.

1.2. Az irreguláris migráció, a nemzetközi védelem iránti kérelmek, a visszaküldések és a visszafogadás alakulásának nyomon követése

³¹ <https://eubam.org/newsroom/the-eu-steps-up-support-to-border-management-on-the-moldova-ukraine-border/>

A moldovai állampolgárok által az uniós tagállamokban benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelmek száma 2020 és 2021 között 63 %-kal nőtt; 2020-ban 4 830 kérelmet nyújtottak be, míg 2021-ben 7 885-öt. Az elismerő menekültügyi határozatok aránya 1,0 % volt 2021-ben, 2020-hoz képest változatlan maradt.

2021-ben a moldovai állampolgárok által az EU külső határainak szabálytalan átlépésére tett kísérletek száma továbbra is nagyon alacsony volt (21), még alacsonyabb, mint 2020-ban (34). A 2020. évi 24 610-ről 2021-ben 42 150 főre nőtt azon moldovai állampolgárok száma, akikről megállapították, hogy jogellenesen tartózkodnak a tagállamokban (71 %-os növekedés). 2021-ben 9 065 moldovai állampolgárnak tagadták meg a tagállamokba való beléptetését, ami 11 %-kal kevesebb, mint 2020-ban – ez volt az az év, amikor a legmagasabb (10 150) volt azon moldovai állampolgárok száma, akiknek megtagadták a beléptetését.

2021-ben a moldovai állampolgárokra vonatkozóan meghozott kiutasítási végzések száma 17 %-kal nőtt (2021-ben 7 935, míg 2020-ban 6 765 volt). A visszatérések száma viszont 14 %-kal kevesebb volt, mint 2020-ban (2021-ben 2 785, míg 2020-ban 3 240). A tagállamok ugyanakkor jó együttműködésről számoltak be a moldovai állampolgárok visszafogadása területén, a Frontex pedig arról számolt be, hogy zökkenőmentesen folyik a visszaküldési műveletek végrehajtása.

2. Igazságügyi együttműködés, közrend és biztonság

2021-ben Moldova folytatta az együttműködést több tagállammal a biztonság területén.

Moldova folytatta a 2020–2027-es időszakra szóló nemzeti kábítószer-ellenes stratégia, a 2020–2025-ös időszakra szóló pénzmosás/terrorizmusfinanszírozás elleni stratégia, valamint az emberkereskedelem megelőzésére és az ellene folytatott küzdelemre vonatkozó 2018–2023-as nemzeti stratégia végrehajtását. Ez utóbbi stratégia célja az emberkereskedelem áldozatainak és a veszélyeztetett csoportoknak (köztük a migránsoknak és a menedékkérőknek) nyújtott szolgáltatások javítása, valamint a nyomozók, ügyészek és bírák szisztematikus képzése az emberkereskedelemmel kapcsolatos ügyek kezelését illetően. A szervezett bűnözés elleni küzdelemre vonatkozó nemzeti stratégia azonban 2019-ben lejárt; az új stratégiát és az azt kísérő cselekvési tervet pedig még mindig nem fogadták el.

A korrupció elleni küzdelem végrehajtása továbbra is a Nemzeti Korrupcióellenes Központ feladata volt, a Korrupcióellenes Ügyészséggel (a Legfőbb Ügyészség szakosodott részlegével) együttműködésben.

Moldova jelentős beruházásokat hajtott végre a szervezett bűnözés és a jogellenes pénzügyi mozgások elleni küzdelmet célzó szakpolitikai reformok terén. 2021-ben 18 szervezett bűnözői csoport ellen folytattak nyomozást, és 44 csoporttagot tartóztattak le. Moldova megbízható partnernek tekinthető a szervezett bűnözés elleni küzdelemben, különösen a kiberbűnözés elleni küzdelemben (pl. az online fizetési csalások/zsarolások kivizsgálása, a gyermekek online szexuális kizsákmányolásának felszámolása). A kormány és a parlament a bűncselekményekből származó vagyoni eszközök befagyasztására, visszaszerzésére és elkobzására vonatkozó jogszabály-módosításokat dolgozott ki a Vagyonvisszaszerzési Ügynökség (a Nemzeti Korrupcióellenes Központban 2018 óta működő szakosodott autonóm alegység) hatékonyságának javítása érdekében. A jogalkotási folyamat azonban még folyamatban van.

Az EU-ban továbbra is működnek Moldovából kiinduló vagy Moldovához kapcsolódó bűnözői hálózatok. Bűnözői tevékenységeik változatosak, és magukban foglalják a vagyon elleni szervezett

bűnözést (betörések, gépjárműbűnözés, rablások), a migráncsempészt, a csak a kibertérben elkövethető bűncselekményeket, a készpénz-helyettesítő fizetési eszközökkel elkövetett csalást, a tiltott dohánytermesztést és -csempészt, valamint a kábítószer-kereskedelmet³².

A Bizottság a *vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készült negyedik jelentésben* a következő ajánlásokat fogalmazta meg.

a) El kell fogadni egy igazságügyi reformokra vonatkozó stratégiát és cselekvési tervet.

Az igazságszolgáltatási ágazat függetlenségének és integritásának biztosítására irányuló új, 2022–2025-ös stratégiát és az azt kísérő cselekvési tervet 2021. december 6-án fogadták el.

b) El kell fogadni a Velencei Bizottság ajánlásainak megfelelő, az igazságszolgáltatással kapcsolatos alkotmánymódosításokat.

A Parlament 2021. szeptember 23-án alkotmánymódosításokat fogadott el az igazságszolgáltatással kapcsolatban, amelyek 2022. április 1-jén léptek hatályba. A módosítások jelentősen javítják az igazságszolgáltatás és a bírósági igazgatás függetlenségére, elszámoltathatóságára és hatékonyságára vonatkozó jogi keretet, összhangban az Európa Tanács ajánásaival. A módosítások többek között összhangba hozzák a Magisztratúra Legfelsőbb Tanácsának összetételét az ajánlásokkal azáltal, hogy kizárják a hivatalból történő tagságot, és felülvizsgálják a tanács laikus tagjainak kinevezési folyamatát. Ez megerősíti az elnök szerepét a bírák kinevezésében, a bírák funkcionális mentelmi jogának alkotmányos szintű szabályozásában, valamint a Legfelsőbb Bíróság bírái kinevezési eljárásának – az átpolitizálódási kockázat csökkentése érdekében történő – megváltoztatásában.

c) Biztosítani kell, hogy a bírói kinevezések érdemeken alapuló és átlátható kiválasztási eljárás keretében történjenek, beleértve a kinevezések és elutasítások kellően alátámasztott indokolását a kompetencia- és feddhetetlenségi kritériumokra való hivatkozással.

Moldovában a bírák kinevezésére átfogó jogi szabályozás vonatkozik. A bírák kiválasztási eljárásában részt vevő legfontosabb intézmények a Bírák Kiválasztásával És Szakmai Előmenetelével Foglalkozó Testület és a Magisztratúra Legfelsőbb Tanácsa. Az Országos Korruptióellenes Központ végzi a jelöltek átvilágítását a vagyony nyilatkozatok/érdekeltségi nyilatkozatok, valamint az Országos Feddhetetlenségi Hatóság által kiadott igazolások ellenőrzése és a bűnügyi nyilvántartásokba való betekintés révén.

A kiválasztási folyamat átláthatóságát a versenyvizsgák meghirdetéséről, a pályázókról és a versenyvizsgák eredményéről szóló hirdetmények közzététele biztosítja. A bírák és ügyészek kinevezési és előléptetési rendszere azonban a Magisztratúra Legfelsőbb Tanácsa és az Ügyészek Legfelsőbb Tanácsa által az alapképzést/záróvizsgát követően nem eléggé átlátható, és a kritériumok nem egyértelműek.

2022 márciusában elfogadták a bírói és az ügyészi tanácsok jelöltjeinek előzetes átvilágításáról szóló törvényt. A törvény előírja, hogy a Magisztratúra Legfelsőbb Tanácsa, az Ügyészek Legfelsőbb Tanácsa és szakosított szerveik kinevezés előtt álló tagjainak feddhetetlenségét egy három nemzeti és három nemzetközi tagból álló értékelő bizottság értékelje. Ennek célja, hogy erősítse a bírák és ügyészek önigazgatási szerveinek feddhetetlenségét, és növelje a nyilvánosságnak a

³² A tagállamok hozzájárulásai az Európai Unió súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettségének 2021. évi értékeléséhez.

tevékenységükbe és az igazságszolgáltatási rendszer egészébe vetett bizalmát. A Velencei Bizottság legtöbb ajánlását végrehajtották.

d) Biztosítani kell, hogy a magas szintű szereplők ténylegesen alkalmazzák a vagyonyilatkozási rendszert.

2021. október 7-én a Parlament módosításokat fogadott el a vagyonyilatkozási rendszerre vonatkozóan, melyekben a rendszer következő jellemzőit határozták meg: i. a vagyoni eszközöket valós piaci értéken kell bevallani, ii. megalapozott gyanú esetén a személyek ellenőrzését ki kell terjeszteni, valamint iii. lehetővé kell tenni, hogy a feddhetetlenségi ellenőrök kérhessék az eszközök független értékelését. 2021-ben az Országos Feddhetetlenségi Hatóság folytatta a miniszterek, a parlamenti képviselők, a közigazgatási szervek vezetői, a nemzeti bank vezetése, a bírák és az ügyészek kiemelt nyilatkozatainak ellenőrzését. A GRECO *negyedik értékelési körének második időközi megfelelési jelentése* méltatja a vagyonyilatkozással kapcsolatos reformokat, de figyelmeztet arra, hogy az Országos Feddhetetlenségi Hatóság stratégiája nem teljes mértékben eredményes.

e) Hatékony hatáskörmegosztást kell kialakítani a korrupcióellenes hatóságok között, és biztosítani kell, hogy a Korrupcióellenes Ügyészség a magas szinten elkövetett korrupciós ügyekre összpontosítson.

2021-ben megkezdődött a büntető törvénykönyv és a büntetőeljárás törvénykönyv módosítástervezeteivel kapcsolatos munka, amelyek célja egyrészt a Korrupcióellenes Ügyészség hatáskörének meghatározása a magas szinten elkövetett korrupciós ügyek kivizsgálása terén, másrészt a Nemzeti Korrupcióellenes Központ átszervezése. A megbeszélések az illetékes kormányzati szervek szintjén folytatódtak azzal a céllal, hogy a parlament 2022-ben elfogadja a módosításokat.

f) Másodlagos jogszabályokat kell elfogadni a pénzmosás elleni szankciókról szóló törvény végrehajtására.

Ebben a kérdésben nem történt jelentős jogalkotási fejlemény. A hatóságok a vonatkozó jogi aktusok hatálybalépését csak 2023-ra tervezik.

g) Előrelépést kell elérni a főbb pénzmosási rendszerek kivizsgálása és büntetőeljárás alá vonása terén.

A Korrupcióellenes Ügyészség folytatta a nyomozást a fontosabb ügyekben. Az egyik ilyen ügy a „Laundromat” program, amelynek keretében egyes moldovai és lett bankok orosz pénzeszközöket utaltak át illegálisan külföldre, melyek becsült értéke 22 milliárd USD. Az ügyben Lettországgal együttműködésben folyik nyomozás. 2021. november 5-én új nyomozócsoporthoz hoztak létre a Korrupcióellenes Ügyészség ügyészeiből és a Nemzeti Korrupcióellenes Központ bűnügyi nyomozóiból. 2021-ben az Ügyészség 26 másik jelentős ügyben indított vagy folytatott nyomozást.

h) Össze kell hangolni a nemzeti jogszabályokat a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelemre vonatkozó uniós vívmányokkal.

A pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló 2015. május 20-i (EU) 2015/849 európai parlamenti és tanácsi irányelvet két lépésben, 2017-ben és 2020-ban ültették át a moldovai jogba. A Nemzeti Bank 2021 márciusában további közigazgatási szabályokat fogadott el.

A pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás megelőzéséről és az ellenük folytatott küzdelemről szóló törvényt a tervek szerint csak 2022-ben módosítják. A módosításnak magában kell foglalnia az ötödik pénzmosási irányelvnek, a 2018. évi készpénzellenőrzési rendelet rendelkezéseinek, valamint a MONEYVAL ajánlásainak átültetését és egyéb szükséges, kifejezetten Moldovára vonatkozó módosításokat.

i) Fokozni kell a banki csalás elleni erőfeszítéseket a bűncselekményekből származó vagyoni eszközök visszaszerzésére irányuló stratégia aktualizálásával és új vagyonvisszaszerzési mechanizmus létrehozásával.

2021. május 18-án a vagyonvisszaszerzési stratégiát egy új vagyonvisszaszerzési mechanizmus váltotta fel, amelyet a Főügyész Hivatal, a Nemzeti Korrupcióellenes Központ, az Állami Adóhatóság és a pénzmosás megelőzéséért és a pénzmosás elleni küzdelemért felelős hatóság közös rendeletében hagytak jóvá. A Vagyonvisszaszerzési Ügynökség a többi illetékes hatósággal együtt jelenleg dolgozza ki a nemzeti vagyonvisszaszerzési program tervezetét, amelyet a Parlamentnek 2022-ben kell elfogadnia.

j) Le kell zárni a nyomozást a 2014-es banki csalás ügyében, a felelősöket bíróság elé kell állítani és a jogellenesen felhasznált pénzeszközöket vissza kell szerezni.

A 2014-es banki csalás ügyében folytatott nyomozás 2021-ben is folytatódott. A Korrupcióellenes Ügyészség hat új, ehhez a csaláshoz kapcsolódó büntetőügyet utalt a bíróság elé. Az e hat ügyben lefoglalt vagyontárgyak értékének összege 2 288 718 EUR volt. A nemzetközi jogi együttműködés keretében további 1 400 000 EUR került behajtásra. A nyomozás kezdete óta a visszafizettetett pénzeszközök összértéke 367 115 731 EUR. A fent említett vagyonvisszaszerzési mechanizmus 2021 májusában történő elfogadásának egyik oka az volt, hogy felgyorsítsák az e banki csalás során ellopott pénzeszközök moldovai államnak való visszaszolgáltatását.

3. Ajánlások Moldova számára

Moldova intézkedéseket hozott a bizottsági ajánlások teljesítése érdekében. További erőfeszítésekre van azonban szükség a vízümpolitika, valamint a pénzmosás és a szervezett bűnözés terén. Különösen a következő kérdésekkel kell többlet foglalkozni:

- a) Össze kell hangolni Moldova vízümpolitikáját a vízümköteles harmadik országok uniós jegyzékével, különösen azon harmadik országok tekintetében, amelyek irreguláris migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentenek az EU számára.
- b) A vízümmentességi rendszerről szóló tájékoztató kampányokat továbbra is a releváns migránsprofilokhoz kell igazítani, ideértve a veszélyeztetett csoportokat, a tartózkodás engedélyezett időtartamát túllépő személyeket (túltartózkodás) és a menedékjog iránti megalapozatlan kérelmeket benyújtó személyeket.
- c) Egyértelműen el kell különíteni a magas szinten elkövetett korrupciós ügyeket vizsgáló korrupcióellenes szervek hatáskörét, és fokozni kell a szerveken belüli koordinációt.
- d) Be kell fejezni a pénzmosás elleni uniós jogszabályokkal való összehangolást, el kell fogadni a pénzmosás elleni szankciókról szóló törvényt végrehajtó másodlagos jogszabályokat, valamint végre kell hajtani a MONEYVAL ajánlásait.

- e) Az uniós intézményekkel, a tagállamokkal és a nemzetközi partnerekkel szoros együttműködésben fokozni kell a szervezett bűnözés – többek között az EU-ba irányuló ember- és árucsempészzettel foglalkozó egyes hálózatok – elleni erőfeszítéseket.
- f) Fokozni kell a banki csalás elleni küzdelemre irányuló erőfeszítéseket a bűncselekményekből származó vagyoni eszközök visszaszerzésére vonatkozó nemzeti stratégia elfogadása, valamint a bűncselekményből származó vagyoni eszközök befagyasztására, lefoglalására, elkobzására és tőkésítésére szolgáló új, hatékony mechanizmus létrehozása révén.

VIII. Ukrajna

Mivel e jelentés hatálya 2021 végéig terjed ki, ez a szakasz főként az Oroszország Ukrajnával szembeni, provokáció nélkül indított és indokolatlan katonai agressziójának 2022. február 24-i kezdete előtti helyzetet tükrözi.

Oroszország agressziója következtében emberek milliói kerestek menedéket az EU-ban és a szomszédos országokban. Az átmeneti védelemről szóló irányelv első alkalommal történő aktiválására irányuló bizottsági javaslatot³³ követően a Tanács 2022. március 4-én elfogadta az (EU) 2022/382 végrehajtási határozatot, amely átmeneti védelmi jogállást biztosított a 2022. február 24-én vagy azt követően ukrajnai lakóhelyüket elhagyni kényszerült ukrán állampolgároknak (és más kategóriákba tartozó személyeknek). Továbbá a Bizottság operatív iránymutatást fogadott el a külső határok igazgatására vonatkozóan az EU és Ukrajna közötti határátlépések megkönnyítése érdekében³⁴. Február 24. és szeptember 5. között közel 8,9 millió ukrán állampolgár lépett be az EU-ba.

E kivételes körülmények között az EU és Ukrajna közötti vízummentességi rendszer lehetővé tette az Ukrajnába és Ukrajnából történő utazás megkönnyítését, különösen azon ukrán állampolgárok esetében, akik úgy döntöttek, hogy nem telepednek le az EU-ban, vagy akik nem tartoznak az átmeneti védelemről szóló irányelv hatálya alá.

A drámaian megváltozott helyzet ellenére a Bizottság úgy véli, hogy továbbra is fontos nyomon követni a vízumliberalizációs követelmények Ukrajna általi tiszteletben tartását, és továbbra is támogatni fogja az ukrán hatóságokat az ország azon reformjainak végrehajtásában, amelyek a követelmények folyamatos teljesítéséhez szükségesek.

1. Migráció, menekültügy és visszafogadás

1.1. A vízumliberalizációs követelmények folyamatos teljesítésének biztosítása érdekében hozott intézkedések

2021-ben a tagállamok – különösen Belgium, Németország, Észtország, Lettország, Litvánia és Lengyelország – megerősítették, hogy jó és folyamatos együttműködés folyik Ukrajnával a visszaküldés és a visszafogadás terén, valamint más migrációs területeken. Ukrajna folytatta az együttműködést számos tagállammal a visszafogadásról szóló végrehajtási jegyzőkönyvek kidolgozása és elfogadása céljából. Az ország további erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy

³³ A 2001/55/EK irányelv.

³⁴ A Bizottság közleménye – Operatív iránymutatás a külső határok igazgatására vonatkozóan az EU és Ukrajna közötti határátlépések megkönnyítése érdekében (2022/C 104 I/01).

csökkentse az állampolgárai által az EU-ban benyújtott, menedékkérelmek számát azáltal, hogy számos tájékoztató kampányt indított a menedékkérők jogairól.

Ukrajna folytatta a 2019–2025-ös időszakra szóló integrált határigazgatási stratégia és a kapcsolódó cselekvési terv, valamint a 2018–2021-es időszakra szóló migrációs politikai stratégia és az ahhoz kapcsolódó cselekvési terv végrehajtását. A 2022 utáni időszakra vonatkozó új cselekvési tervvel kapcsolatos munka az EU4IBM projekt szakértőinek részvételével kezdődött.

2021-ben jelentős erőfeszítések történtek a határellenőrzést és a bevándorlás-ellenőrzést támogató informatikai rendszerek hatékonyságának javítására, beleértve az uniós finanszírozású, „Az ukrainai migráció és menekültügy kezelésének támogatása” elnevezésű IOM-projekt (IMMIS) folytatását.

Szlovákiával, Lengyelországgal, Magyarországgal, Romániával és Moldovával közösen elemezték a határbiztonságot fenyegető veszélyeket. Emellett Lengyelországgal és Belarusszal közösen háromoldalú értékelést végeztek az államhatárok biztonságát fenyegető veszélyekről. Folytatódott továbbá az ukrán-német határrendészeti helyzetről szóló közös jelentés kidolgozása.

2021-ben a Covid19-világjárvány jelentősen megzavarta a menekültügy terén végzett munkát. A menedékkérők és a menekültügyi központokban és az ideiglenes fogva tartási létesítményekben dolgozó személyzet nagy nyomás alá került a közösségi távolságtartásra vonatkozó szabályok betartásának szükségessége miatt. Jelentős beruházásokra (többek között több orvosi létesítmény és elkülönítő helyiség létrehozására és a tűzbiztonság növelésére) került sor annak érdekében, hogy az ideiglenes fogva tartási létesítmények és egyéb létesítmények megfeleljenek a különleges egészségvédelmi és biztonsági követelményeknek.

Ukrajna 2015 óta állít ki biometrikus útleveleket. Az utolsó nem biometrikus útleveleket 2016-ban állították ki, teljes megszüntetésüket pedig 2026-ra tervezik, amikor érvényüket veszítik.

1.2. A vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készült negyedik jelentésben foglalt, a migrációra vonatkozó ajánlások végrehajtása érdekében hozott intézkedések

a) Folytatni kell az uniós tagállamokban jogellenesen tartózkodó és menedékkérelmeket benyújtó ukrán állampolgárok számának csökkentésére irányuló erőfeszítéseket.

Az ukrán hatóságok erőfeszítései elsősorban arra irányulnak, hogy tájékoztassák állampolgáraikat a vízummentes utazás szabályairól. Amellett, hogy az információk elérhetők a weboldalakon, külön erre a célra kidolgozott kampányokban (lásd az alábbi c) ajánlást) vagy az európai integrációról szóló általános kampányokban (pl. EUKraina) is szerepelnek, amelyek a vízummentes utazásról szóló fejezeteket tartalmazzák.

Az Ukrajna elleni orosz inváziót megelőzően az ukrán hatóságok proaktívan együttműködtek a Bizottsággal, és olyan bevált gyakorlatokat és/vagy konkrét intézkedéseket kértek, amelyek révén csökkenthető az menedékkérelmek száma. A jelenlegi helyzetben Ukrajna szorosan együttműködik az EU-val és a tagállamokkal annak érdekében, hogy tájékoztassa az ukránokat az ideiglenes védelmi rendszerhez kapcsolódó jogokról és kötelezettségekről.

b) Meg kell szüntetni azt a lehetőséget, hogy ukrán állampolgárok egyszerre egynél több érvényes útlevelemmel rendelkezzenek; meg kell szüntetni az ilyen „kiegészítő” útlevelek kiállítását, és törölni kell a kiállított útlevelek érvényességét.

Ukrajna kezdeményezőleg fordult a Bizottsághoz és Lengyelországhoz, hogy megvitassák a lehetséges megoldásokat. 2021 végén és 2022 elején Ukrajna konzultációt folytatott az EU-val és Lengyelországgal a kérdés technikai vonatkozásairól. Ezeket a konzultációkat befolyásolta Oroszország Ukrajna elleni agressziója, de Ukrajna és Lengyelország között folytatódtak, többek között a háborúval kapcsolatos gyakorlati megoldásokról. Néhány szempontot azonban a felek kölcsönösen elmagyaráztak, különösen az egynél több útlevel kiállítását. Ez egy általános gyakorlat, még a tagállamokban is, amelynek számos oka van, és nem kell megváltoztatni. Ezen túlmenően az ország hatóságai már most is biztosítják, hogy minden ukrán állampolgár rendelkezzen egy egyedi személyazonosító számmal, amely soha nem változik, és minden személyazonosító okmányon – beleértve az útleveleket is – megjelenik.

c) A vízummentességi rendszerről szóló tájékoztató kampányokat a releváns migránsprofilokhoz kell igazítani, többek között a veszélyeztetett csoportok, a tartózkodás engedélyezett időtartamát túllépő személyek (túltartózkodás) és a menedékjog iránti megalapozatlan kérelmeket benyújtó személyek tekintetében.

Az ukrán hatóságok rendszeresen tájékoztató kampányokat indítottak arról, hogy uniós országokba utazó állampolgáraiknak milyen jogaik és kötelezettségeik vannak. Ilyen volt például a „Biztonságos migráció” és a „Biztonságos munkavállalás” kampány, amelyek célja az emberkereskedelem és a migránsok kizsákmányolásának megelőzése volt.

d) Biztosítani kell Ukrajna vízumpolitikájának a vízumköteles harmadik országok uniós jegyzékéhez való további hozzáigazítását, különösen azon harmadik országok tekintetében, amelyek irreguláris migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentenek az EU számára.

Ukrajna vízumpolitikája nem igazodik azon harmadik országok jegyzékéhez, amelyek állampolgárai a rövid távú tartózkodás tekintetében vízumkötelezettség alá esnek az EU-ban. A vízumköteles országok uniós listáján szereplő következő országok vízummentességet élveznek Ukrajnában: Azerbajdzsán, Bahrein, Belarusz, Ecuador, Katar, Kazahsztán, Kuvait, Kirgizisztán, Mongólia, Omán, Örményország, Szaúd-Arábia, Tádzsikisztán, Törökország és Üzbegisztán. 2021-ben nem történt jelentős fejlemény.

1.3. Az irreguláris migráció, a nemzetközi védelem iránti kérelmek, a visszaküldések és a visszafogadás alakulásának nyomon követése

2021-ben 6 460 ukrán állampolgár nyújtott be nemzetközi védelem iránti kérelmet a tagállamokban, ami 8 %-kal alacsonyabb, mint 2020-ban volt (5 990). Az elismerő menekültügyi határozatok aránya a 2020. évi 11,2 %-ról 2021-ben 17,1 %-ra emelkedett.

Az uniós határt szabálytalanul átlépő ukrán állampolgárok száma 2021-ben alacsony volt (2021-ben 113, 2020-ban 87, 2019-ben pedig 93). 2021-ben 36 670 ukrán állampolgárról állapították meg, hogy jogellenesen tartózkodnak az EU-ban (2020-ban ez a szám 50 415 volt, tehát 27 %-os csökkenés tapasztalható). 11 %-kal (a 2020. évi 56 370-ről 2021-ben 50 220-ra) csökkent azon ukrán állampolgárok száma, akiknek megtagadták a tagállamokba való beléptetését.

2021-ben az ukrán állampolgárokra vonatkozóan meghozott kiutasítási végzések száma 17 %-kal csökkent (2021-ben 17 820, míg 2020-ban 21 540 volt). A visszatérések száma 21 %-kal volt kevesebb, mint 2020-ban (2021-ben 9 590, míg 2020-ban 12 145 volt).

2. Igazságügyi együttműködés, közrend és biztonság

2.1. A követelmények folyamatos teljesítésének biztosítása érdekében hozott intézkedések

A tagállamok arról számoltak be, hogy a biztonság területén általában véve jó az együttműködés Ukrajnával. 2021-ben Ukrajna folytatta az együttműködést az Europollal és az Eurojusttal, és közös tevékenységekben vett részt több tagállammal. Ukrajna hozzáférést biztosít az Europol számára adatbázisainak többségéhez. 2021. október 21-én a Parlament elfogadta az Ukrajna és az Europol közötti, az információk bizalmas kezeléséről és biztonságáról szóló egyetértési megállapodást megerősítő törvényt, amely megállapodás lehetővé teszi a bizalmas információk cseréjét. Az Eurojust ukrajnai képviselőjén keresztül folytatódott az uniós ügynökséggel való együttműködés.

2021-ben az Eurojust ukrajnai összekötő ügyésze 23 új ügyet vett nyilvántartásba, míg az Eurojust nemzeti tagjai Ukrajnával szemben 58 új ügyet vettek nyilvántartásba. Ezek az ügyek főként csalással, pénzmosással és korrupcióval kapcsolatosak. 2021-ben Ukrajna hat új közös nyomozócsoportról szóló megállapodást írt alá az Eurojust által támogatott ügyekben.

Ukrajna végrehajtja a szervezett bűnözés elleni küzdelemre irányuló stratégiáját, amelyet 2020 szeptemberében fogadtak el. 2021 novemberében cselekvési tervet dolgoztak ki a stratégia további végrehajtására, amelyet azonban Oroszország Ukrajna elleni agresszív háborújának kezdete előtt nem tudtak elfogadni. 2020 óta az ukrán nemzeti rendőrség stratégiai nyomozási osztálya tölti be a vezető szerepet a szervezett bűnözés elleni erőfeszítések koordinálásában. 2021-ben a rendőrségi nyomozások 428 szervezett csoport és 41 nagyobb bűnszervezet büntetőeljárás alá vonását tették lehetővé. Az Állami Nyomozóhivatal további 21 csoportot/szervezetet szüntetett meg, és 143 tagjuk ellen emelt vádat.

Folytatódott az illegális kábítószer-előállítás és kereskedelme elleni küzdelem; a kábítószerre, pszichotrop anyagokra és prekursorokra vonatkozó jogszabályokat 2021 áprilisában módosították. Nagy erőfeszítéseket tettek az illegális fegyverkereskedelem elleni küzdelem érdekében; 2021-ben különböző rendőri és biztonsági szervek 3 098 löfegyvert, 3 236 gránátot és 201 gránátvetőt foglaltak le.

A terrorizmus elleni küzdelemben prioritást kapott a donyecki és a luhanszki területeken zajló fegyveres konfliktushoz kapcsolódó incidensek kezelése. Ukrajna részt vett a DARIF projektben (Duna Fórum), amelynek célja a Duna és a környező térség kritikus közlekedési infrastruktúrájának védelme a terrorizmussal és a szervezett bűnözéssel szemben.

Ukrajna 2021-ben is fellépett az Észak-Afrikából, a Közel-Keletről, Közép- és Délkelet-Ázsiából származó nemzetközi terrorista és erőszakos szélsőséges szervezetekkel (többek között az Iszlám Állammal és az al-Kaidával) szemben. Ennek eredményeként 601, nemzetközi terrorista szervezetekben való részvétellel gyanúsított külföldi személyt tiltottak ki Ukrajnából, 27-et őrizetbe vettek, 101-et pedig visszatoloncoltak származási országukba.

A fenti intézkedések ellenére az EU-ban továbbra is működnek Ukrajnából kiinduló vagy Ukrajnához kapcsolódó bűnözői hálózatok. Bűnözői tevékenységeik változatosak, és magukban foglalják a vagyon elleni szervezett bűnözést (betörések, gépjárműbűnözés, rablások), a migráncsempészt, a csak a kibertérben elkövethető bűncselekményeket, a készpénz-helyettesítő

fizetési eszközökkel elkövetett csalást, a tiltott dohánytermesztést és -csempészetet, valamint a kábítószer-kereskedelmet (különösen a kokain- és heroinkereskedelmet)³⁵.

A pénzmosást illetően úgy tűnt, hogy Ukrajna a jogellenesen szerzett pénzeszközök átutalásának egyik célpontja, és Ukrajnából is küldenek más országokba jogellenesen szerzett pénzeszközöket.

2.2 A vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készült negyedik jelentésben foglalt ajánlások végrehajtása érdekében hozott intézkedések.

a) Javítani kell a korrupcióellenes intézmények és a bünydöző hatóságok hatékonyságát azáltal, hogy Ukrajna a korrupció elleni küzdelem terén tett erőfeszítéseket a magas szinten elkövetett korrupcióval és az állam foglyul ejtésével kapcsolatos ügyekre összpontosítja.

2021-ben némi előrelépés történt a magas szinten elkövetett korrupció elleni küzdelem terén, és több ítélet született. Ukrajna arról számolt be, hogy a Korrupcióellenes Legfelsőbb Bíróság (HACC) 2021-ben 72 ítéletet hozott. Az ítéletek egy része olyan személyekkel szemben született, akik a nemzeti vagy helyi közigazgatásban, az igazságszolgáltatásban, a fegyveres erőknél és a politikában magas szintű pozíciókat töltöttek be az ítélet időpontjában vagy azt megelőzően. 2021. június 1-jén elfogadták az 1498-IX. sz. törvényt, amely lehetővé teszi az ukrán Nemzeti Korrupcióellenes Hivatal (NABU), a Korrupcióellenes Különleges Ügyészség (SAPO) és a HACC számára egy önálló e-ügykezelési rendszer bevezetését. A törvény célja a magas szinten elkövetett korrupciós ügyekben folytatott nyomozások átláthatóságának, eredményességének és hatékonyságának fokozása.

Ukrajna emellett 2021 júniusában visszaállította a hamis nyilatkozatokért való büntetőjogi felelősséget, és visszaállította a Korrupció-megelőzési Nemzeti Ügynökség (NACP) kulcsfontosságú korrupciómegelőzési hatásköreit, amelyeket az Alkotmánybíróság 2020 októberében alkotmányellenesnek nyilvánított. Kompromisszum született az alkalmazandó szankciórendszerre vonatkozóan, és ma már a vagyonnyilatkozat benyújtásának elmulasztása egy év börtönbüntetéshez vezethet.

b) El kell fogadni a NABU-ra vonatkozó szükséges jogszabályt, amely megszüntetné a jogállásával kapcsolatos jogbizonytalanságot.

2021. november 10-én hatályba lépett a NABU-ról szóló törvényt módosító 1810-IX. sz. törvény. A módosítások érintették a NABU jogállását, és megerősítik, hogy különleges jogállású központi végrehajtó szervként működik. A NABU-t a különleges jogállása többek között attól védi meg, hogy a törvény módosítása nélkül átszervezzék, és jobb védelmet nyújt a munkavállalóinak. A jogállás magában foglalja a kormánnyal való kapcsolattartásra vonatkozó eljárást is. Ez eleve megakadályozza, hogy a kormány beavatkozzon a NABU működésébe. A NABU igazgatója teljes körű ellenőrzést gyakorol a hivatal szervezeti felépítése, a munkaerő-felvétel és a munkaköri leírások felett.

c) Átlátható, politikamentes és érdemeken alapuló eljárás alapján kell kiválasztani a NABU, a SAPO, a Vagyonvisszaszerzési és -kezelési Hatóság (ARMA) és a bünydöző hatóságok vezetőit, valamint a vezetői szintű ügyészeket, és ennek során megfelelő eljárásokat és

³⁵ A tagállamok hozzájárulásai az Európai Unió súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettségének 2021. évi értékeléséhez.

kiválasztási kritériumokat kell alkalmazni, többek között hitelt érdemlően ellenőrizni kell a feddhetetlenséget.

A NABU-ról szóló törvény fent említett módosításai előírják, hogy a NABU igazgatójának kiválasztására létre kell hozni egy bizottságot, amely hat főből áll: hármat a kormány nevez ki, hármat pedig nemzetközi és külföldi szervezetek javaslatai alapján kell kinevezni. A NABU kiválasztási eljárása azonban nem zárult le, és azt nem lehetett tovább folytatni. A SAPO új vezetőjét csak 2022. július 28-án nevezték ki, egy közel két évig tartó kiválasztási eljárást követően.

2021. szeptember 1-jén az ügyészek önigazgatási szerve – az Ukrán Ügyészi Tanács – újakezdte munkáját, és átvette a korábban a fent említett bizottság által kezelt feladatokat. A NABU kiválasztására létrehozott bizottságtól eltérően azonban a Tanács eljárásai nem átláthatóak, nem érdemeken alapulnak és nem ellenőrzik a feddhetetlenséget.

Az ARMA élére 2021. augusztus 4-én ideiglenes vezetőt neveztek ki. Megkezdődött az új vezető kiválasztására irányuló versenyvizsga, de a folyamat még nem zárult le.

d) Javítani kell a lefoglalt vagyon ARMA általi kezelésére vonatkozó jogszabályi előírásokat, és nemzeti vagyonvisszaszerzési stratégiát kell elfogadni.

2021-ben a Parlament megkezdte az ARMA munkáját érintő öt különböző jogszabály módosítástervezeteinek vizsgálatát, de egyiket sem fogadták el. A kormány három különböző állásfoglalás-tervezetet készített ugyanerről a témáról, de egyet sem fogadtak el. Emellett kidolgozták a 2022–2024-es időszakra szóló vagyonvisszaszerzési stratégiát, de azt nem fogadták el, és a stratégiának további felülvizsgálatokra van szüksége.

e) Meg kell teremteni a feltételeket ahhoz, hogy a NABU és más jogosult hatóságok önállóan végezzenek telefonlehallgatásokat.

A 2019. október 4-én elfogadott 187-IX. sz. törvény lehetővé teszi a NABU számára, hogy önállóan gyűjtsön információkat a távközlési hálózatokból. A NABU azonban a műszaki kapacitás és a szükséges másodlagos jogszabályok – többek között az Ukrán Biztonsági Szolgálattal kötött hatóságközi megállapodás – hiánya miatt továbbra sem tudja végrehajtani ezeket a műveleteket.

f) Javítani kell a szervezett bűnözés és a pénzmosás elleni küzdelem hatékonyságát az alábbiak révén: i. a bűnüldözési operatív információn alapuló rendfenntartást teljes mértékben a szervezett bűnözés elleni küzdelemre vonatkozó nemzeti stratégia részévé kell tenni, ii. tisztázni kell és szét kell választani valamennyi bűnüldöző szerv hatáskörét, és intézkedéseket kell hozni annak biztosítására, hogy a NABU, a SAPO és a HACC kizárólagos hatáskörrel rendelkezzen a magas szinten elkövetett korrupciós ügyek kivizsgálására, büntetőeljárás alá vonására és elbírálására, iii. folytatni kell a nemzeti jogszabályoknak a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelemre vonatkozó uniós vívmányokkal való teljes körű összehangolására és végrehajtásának javítására irányuló erőfeszítéseket.

Az ukrán hatóságok prioritásként kezelték a hírszerzésen alapuló rendfenntartást. Intézkedéseket hoztak annak érdekében, hogy az Europol által kidolgozott, a súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettség értékelésére (SOCTA) vonatkozó módszertant bevezessék az ukrán rendőrségi tevékenységekbe. Ukrajna megvásárolta a szükséges szoftvert, és 2021 februárjában megkezdte az elemzők kiképzését ezen új eszközök használatára. 2022. január 26-án a kormány véglegesen jóváhagyta a SOCTA módszertanának átvételét.

3. Ajánlások Ukrajna számára

Összességében Ukrajna továbbra is teljesíti a vízumliberalizációs követelményeket, és lépéseket tett a Bizottság korábbi ajánlásainak teljesítése érdekében. További előrelépésre van azonban szükség, különösen a korrupció elleni küzdelem terén. Az Ukrajna elleni, provokáció nélkül indított és indokolatlan orosz katonai agresszió kezdete óta a Bizottság támogatta az ukrán közigazgatás rezilienciájának megerősítését, és Ukrajna 2022 júniusában megkapta az uniós tagjelölt ország státuszt. A Bizottság továbbra is támogatni fogja az ukrán hatóságokat, többek között az ország vízumliberalizációs követelményeinek folyamatos teljesítéséhez szükséges reformok terén. Ezt figyelembe véve Ukrajnának továbbra is foglalkoznia kell a következő kérdésekkel:

- a) Össze kell hangolni Ukrajna vízumpolitikáját a vízumköteles harmadik országok uniós jegyzékeivel, különösen azon harmadik országok tekintetében, amelyek irreguláris migrációs vagy biztonsági kockázatot jelentenek az EU számára.
- b) Folytatni kell a korrupcióellenes intézmények és büntetőszervek hatékonyságának javítását, többek között azáltal, hogy lehetővé teszik a NABU számára, hogy önállóan telefonlehallgatást végezzen.
- c) Sürgősen le kell zárni a NABU és az ARMA vezetői pozícióira irányuló, folyamatban lévő versenyvizsgákat.
- d) További lépéseket kell tenni a korrupcióellenes jogszabályok javítására az intézményi függetlenség és eljárások megerősítése érdekében, különösen az alábbiak révén: i. a SAPO-tisztviselők kiválasztási eljárásainak módosítása, a kiválasztási folyamatokban kulcsszerepet adva nemzetközi tapasztalattal rendelkező független szakértőknek; valamint ii. a lefoglalt vagy ARMA általi kezelésére vonatkozó jogszabályi előírások módosítása, és nemzeti vagyonnivisszaszerzési stratégia elfogadása.
- e) Javítani kell az ügyészség felső vezetőinek kiválasztási eljárását azáltal, hogy azt átláthatóbbá, méltányosabbá és érdemeken alapulóvá teszik, és – a 2021 szeptemberéig alkalmazott ideiglenes eljárás pozitív jellemzőire építve – alaposan ellenőrzik a jelöltek feddhetetlenségét.
- f) További lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy Ukrajna jobban megfeleljen a Pénzügyi Akció Munkacsoport normáinak, figyelembe véve ugyanakkor a katonai közigazgatás által előírt biztonsági korlátokat, különösen a virtuális eszközökre, a végső tényleges tulajdonosokra, valamint a kijelölt nem pénzügyi vállalkozások és szakmák felügyeletére vonatkozókat.

A fent említett területeken elért eredményeknek a következő jelentésben történő értékelésekor a Bizottság figyelembe fogja venni az Ukrajna elleni, folyamatban lévő orosz katonai agresszió következményeit és annak az ukrán közigazgatás működésére gyakorolt hatását.

Következtetések

A Bizottság úgy véli, hogy valamennyi értékelt ország intézkedéseket hozott a *vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében készített negyedik jelentésben* megfogalmazott számos bizottsági ajánlás teljesítése érdekében. Azon országok tekintetében, amelyek állampolgárai kevesebb mint hét évvel ezelőtt kaptak vízummentességet, és amelyek esetében továbbra is szükséges jelentést tenni a vízumliberalizációs követelmények teljesítéséről, a Bizottság úgy véli, hogy a vízumliberalizációs követelmények továbbra is teljesülnek. Ugyanakkor minden országnak

további lépéseket kell tennie a követelmények folyamatos teljesítésének biztosítása és a Bizottság ajánlásainak teljesítése érdekében.

2021-ben a Covid19 miatt elrendelt utazási korlátozások megszüntetése hatással volt az irreguláris migráció, a nemzetközi védelem iránti kérelmek, a visszaküldések és a visszafogadás tendenciáira. A legtöbb országban 2020-hoz képest növekvő tendencia volt tapasztalható ezeken a területeken. Azonban a tagállamok és a Frontex továbbra is arról számolnak be, hogy általában véve mind a nyolc országgal jó az együttműködés a határigazgatás, a menekültügy, a visszaküldés és a visszafogadás terén.

Ami a migrációval, a menekültüggyel és a visszafogadással kapcsolatos további intézkedéseket illeti, több országnak továbbra is foglalkoznia kell a megalapozatlan menedékkérelmek problémájával, többek között az EMPACT-ban való részvétel megerősítése és további célzott tájékoztató kampányok szervezése révén. Egyes nyugat-balkáni partnerek befogadó intézményeinek kapacitása továbbra is aggodalomra ad okot. Meg kell kötni a Frontex jogállásáról szóló megállapodásokat Észak-Macedóniával és Bosznia-Hercegovinával, és végre kell azokat hajtani.

A migráció és a biztonság megfelelő kezelése érdekében – ami a követelmények folyamatos teljesítésének alapvető feltétele – a jelentésben szereplő valamennyi országnak össze kell hangolnia vízumpolitikáját az EU vízumpolitikájával, különösen azon harmadik országok tekintetében, amelyek irreguláris migrációt vagy biztonsági kockázatot jelentenek az EU számára. A Bizottság reméli, hogy valamennyi érintett partner konkrét lépéseket tesz, ami a soron következő párbeszéd fontos témája lesz. Továbbra is figyelni fog arra, hogy a vízummentesség megadása nem vezet-e az érkezések súlypontjának áthelyeződéséhez. A Bizottság ezenkívül továbbra is ragaszkodik ahhoz, hogy a befektetői állampolgársági programokat működtető országok fokozatosan szüntessék meg e programokat. Erre azért van szükség, hogy megelőzzék egyrészt a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumokra vonatkozó uniós eljárásnak, másrészt az egyéni migrációs és biztonsági kockázatok – a fent említett eljárás részét képező – mélyreható értékelésének a megkerülését. Ez a kérdés még nagyobb aggodalomra ad okot az EU számára Oroszország Ukrajna elleni katonai agressziójával összefüggésben³⁶. Amennyiben megállapításra kerül, hogy a befektetői állampolgársági programok alkalmazása fokozott kockázatot jelent a tagállamok belső biztonságára és közrendjére nézve, a vízummentességi rendszer felfüggeszthető.³⁷

Az igazságügyi együttműködés, a közrend és a biztonság terén a tagállamok szintén arról számolnak be, hogy mind a nyolc országgal általában véve jó az együttműködés. További erőfeszítésekre van azonban szükség, különösen a szervezett bűnözés, a pénzügyi csalás, a pénzmosás és a korrupció elleni küzdelem terén.

A vízumliberalizáció kulcsfontosságú eleme az EU, valamint nyugat-balkáni országok és a keleti partnerség országai közötti, a migráció, a biztonság és a jogérvényesülés terén folytatott

³⁶ A befektetői állampolgársági programokhoz kapcsolódó kockázatokat – a tagállamok tekintetében – az Ukrajna orosz inváziójával összefüggésben a befektetői állampolgársági rendszerekkel és a befektetői letelepedési rendszerekkel kapcsolatos azonnali lépésekről szóló, 2022. március 28-i bizottsági ajánlás (C(2022) 2028 final) is hangsúlyozta. Emellett az Európai Parlament 2022. március 9-i állásfoglalásában azt javasolta, hogy a befektetői állampolgársági programok megszüntetését vegyék fel a csatlakozási kritériumok közé.

³⁷ Ezzel kapcsolatban lásd: A Tanács (EU) 2022/366 határozata (2022. március 3.) az Európai Unió és a Vanuatu-i Köztársaság közötti, a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumok alóli mentességről szóló megállapodás alkalmazásának részleges felfüggesztéséről (HL L 69., 2022.3.4., 105. o.).

együttműködésnek. Megkönnyíti a mobilitást és az emberek közötti kapcsolatokat, és egyes kulcsfontosságú szakpolitikai reformoknak is katalizátora lehet ezekben az országokban. Tekintettel az EU bővítési politikájának közelmúltbeli fejleményeire – nevezetesen annak elismerésére, hogy Ukrajna, Moldova és Grúzia uniós taggá válhat³⁸ –, a vízumliberalizációs követelmények végrehajtása és a Bizottság ajánlásainak megvalósítása mind az EU, mind a tagjelölt és potenciális tagjelölt országok számára még fontosabb célkitűzés, mint korábban.

Ezért folytatódni fog e folyamat szoros nyomon követése, többek között a vezető tisztviselők közötti találkozók, a jogérvényesüléssel, szabadsággal és biztonsággal foglalkozó albizottság rendszeres ülései, valamint az EU és a jelentésben érintett országok közötti megbeszélések révén. A vízumliberalizációs követelményekkel kapcsolatos szempontok nyomon követése továbbra is szerepelni fog a Bizottság éves bővítési csomagjában.

³⁸ Az Európai Tanács következtetései, 2022. június 23–24.